



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examinere

i

Odense Cathedralsskole

i Juni og Juli 1864.



Indbydelsesskrift

til

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Odense Cathedralsskole

i Aaret 1864.

Indhold:

- I. Bidrag til Skolens Historie, syvende Hefte:
 - a. Om Latinskolens Tilstand kort før Reformen.
 - b. Noogle ældre Actstykker, fornemmelig henhørende til Disciplinens Historie.
- II. Skolefosterretninger.

Odense.

Bvens Stiftsbogtrykkeri.

I.

Om Latinskolens Tilstand

kort for Reformen.

1.

Odense Latinskole som den var fra 1786 til 1793.

Af afd. Pastor U. C. Mule i Nørrelyndelse.

De følgende Notitser ere optegnede efter min Opfordring og leverede mig i Aaret 1850 med Tilladelse til at benytte dem som jeg selv vilde. Jeg har troet, at de vilde have mest Interesse, naar de gjengaves i deres oprindelige Skikkelse, og jeg har end ikke nænnet at gjøre nogen Forandring i Forfatterens noget gammeldags Stil, for ikke at svække det eiendommelige Præg af disse Fortidens Minder. Som det sædvanlig gaaer, have Minderne ikke blot staaet levende, men ogsaa i stadfælgere Skikkelse og i større Dimensioner for den gamle Mand, der havde bevaret Indtrykkene fra Drengesaarene usvækkede, end de samme Localiteter og Gjenstandene deri viste sig for os andre, som første Gang saae dem i en moden Alder og kom til dem med større Fordringer til Rummelighed, Bequemmelighed og Skjønhed. Enkelte Oplysninger eller Berigtigelser har jeg tilføjet under Teksten.

5.

Den temmelig lange og høie Skolebygning bestod af to Etager med Indgang fra to Sider, en umiddelbart fra St. Knuds Kirkegaard med Kloibøre, en anden fra Bygningens til St. Knuds Kirkestræde stødende Gaardsplads med en almindelig stor enkelt Dør, indenfor hvilken var en Muurstengulvbelagt Forstue, ved hvis venstre Side fandtes et rummeligt Værelse, der brugtes til Skolebibliothek og Gjem-

mested for Examensstilebøgerne, og saa maaskee til Archiv for Correspondence i Skolens Anliggender, havde man ellers dengang havt et saadant. Ved Forstuens høire Side laae Skolelocalet, en lang, bred, høi, lys Sal med Binduer baade til Kirkegaarden og Gaardspladsen, og deelt i den øverste Ende ved et Plankeværk med Fløidøre til den øvrige Skole, indenfor hvilke en Stue til Mesterlectien var anbragt. Her fandtes en høi Kaffelovn, en Kasse til Landkort til den gamle Geographie, en svær Messinglysekrone, nogle i Bæggen indmurede Sandstene med Inscriptioner over Skolens afdøde Belgjørerere ved til den stiftede Legater*), og et høit, anseeligt Catheder med Himmel over. Omkring Bordene til Høire og Venstre af Cathedret i Form af en retvinklet Triangel paa i Gulvet fastslaaede Bænke sad Mesterlectia nerne. Liggende Borde og Bænke for Disciplene vare hensatte i Skolens i een Sal sig befindende nederste Lectier, til Høire nedenfor Mesterlectie 5te Lectie, til Venstre ligeoverfor den, 4de Lectie, hvorpaa fulgte en bred Tvergang, i hvis Gjennemsnitsende mod Gaarden stod en stor Kaffelovn, der skulde opvarme hele den lange, fra Mesterlectien — hvis Fløidøre dog altid stode aabne — skilte Skolesal, og ved hver Side nedenfor Tvergangen vare de 2 Lectier, 3die og 2den, denne til Venstre, hiin til Høire fra Mesterlectien. Til Hørerens Stade tjente en meget stor Lænestol af Træ med et saare høit Bagsmæet — en saadan i hver Lectie.

Fra Skolens Forstue førte en Slags Bindeltrappe op til øverste Etage, hvori til Høire en lang Gang med

*) Lysekronen var Kingos Gave til Skolen j. nedenfor Nr. 3; Sandstenene ere de Mindetavler over Statsraad Bagg er og Frøken Ernst, som nu findes indmurede i Skolebygningens nederste Etage paa begge Sider af Rectors Bærelse; Indskrifterne ere forfattede af Rector Prof. Taubert.

Vinduer til Gaarden, til Venstre to Beboelsesleiligheder, hver med 3 Iuse, brede og høie Værelser for to af Hørerne, og i hver Ende af Gangen var anbragt et Locale med 2 ligeledes Iuse, brede og høie Værelser for de andre 2 Hørere.

Skolens Underlærerstand bestod saaledes af 4, dens Overlærerstand af 2 Personer, Rector og Conrector, begge med Titelen: Professor*). Ingen af disse havde fri Bopæl, og deres aarlige Lønning, som udredtes af den Skolen tillagte Tiende, kunde vel beløbe sig, Rectors til henved 700, Conrectors til mellem 5 og 600 Rd., medens hines Gagering om Aaret vist neppe udgjorde mere end circa 150 Rd., dem nok tildeels udbetalte af Skolens accidentelle Indtægter for Disciplenes Kirketjeneste**).

Rectoren — Skolen havde det Meste af hine Aar Ole Kraft, forflyttet fra Horsens til Odense og hvis Enke nylig skal være død — var en ung Mand med Talent, æsthetisk Smag, Fryghed, Klogskab og gode Talegaver for Cathedret og for Prædikestolen, den han ofte besteg. Han var meget yndet og agtet af Disciplene og i Besiddelse af disses Tillid. Conrectoren Mag. Sibbern var en gammel, tildeels ivagelig Mand, vist med grundige grammaticalske philologiske Kundskaber, hvilke han skal have lagt for Dagen ved en af ham forfattet latinisk Grammatik***), men uden mindste med-

*) Denne Titel havde de dog nærmest som Lærere ved Gymnasiet.

***) Disse Gager ere dog vistnok noget for lavt anslaaede, da Rector og Conrector foruden deres Lønning ved Skolen havde hver Halvdelen af linguæ Græcæ (philosophiæ s. Program for 1862 S. 48 f.) Profession, og Hørerne i Slutningen af det 18de Aarh. ogsaa havde noget større Indtægter ved heldigere Tiendeaccorder; isørigt vare Indtægterne ikke eens hvert Aar, da Capitelstaxten og andre Omstændigheder havde Indflydelse derpaa.

****) Her menes hans *Accessiones et annotationes exiguæ ad præcepta grammaticæ latinæ in compendio Severini Anchersen. Othenis 1780.*

født Talent. Hans Priis var hans arlige, simple Væsen. Hørerne, der valgtes af Biskoppen og Rectorer, vare i det Hele høist uduelige Subjecter, uden Kundskaber og blottede for al Underviisningsgave og =Kunst. Exempel paa, hvor ringe deres philologiske Kundskaber vare, er ikke mindre den Omstændighed, at de ved Hjælp af en skreven danst Oversættelse, maastee fuld af Feil, som vel fra Antecessor gik over til Successor i en Række af Aar, forberedte sig paa det Pensum, de skulde, som det hedte, tyde for Disciplene i Læretimerne, ligesom at de benyttede en latinist Version til at indstudere hjemme det Græske, de havde latinist at oversætte for Skolen, end at de nøiedes med at Discipelen kunde ordret opramsse sin daglige Lectie i Grammatikerne, Historie, Geographie og Religion. Exempel paa deres forkeerte Underviisningsmethode er deres Indøvelse eller rettere Indpryngling af Opramselse, især af Grammatikerne, uden at gjøre Lærlingen bekendt med Reglerne for Derivationen, der er saa betydeligt et Lættelsesmiddel til at fæste fornemmelig den græske Conjugation i Hukommelsen — ikke at tale om til at stærpe Forstand og Eftertanke. — Men Ingen kan give mere, end han har, og hine Hørere vidste ikke engang, hvad Grammatik var. De nøde aldeles ingen Agtelse blandt Disciplene, som godt afmærkede dem deres Svagheder. I Regelen skulde der (Løverdags Eftermiddag undtagen) undervises paa Skolen 7 Timer, fra Kl. 8 — dog de mørke Dage fra Kl. 9 — til Kl. 12 Formiddag og fra Kl. 2 til 5 Eftermiddag, og Underviisningsgjenstandene vare, som dengang i alle Latinskoler, indskrænkede til Latin, Græsk, Hebraisk, Historie, Geographie, Religion, og i sidste Halvaar før Dimissionen til Universitetet sphærisk Astronomie, foredraget uden mathematisk Bemærkning af en Lærer, der selv, som Disciplene let kunde skjønne, havde kun et saare

dunkelt Begreb om, hvad Astronomie, end sige hvad Mathe-
 matik var. Smidlertid fandt disse syv anordnede daglige
 Underviisningstimer næsten aldrig Sted, idet Conrector, der
 læste de to første Dage om Ugen, i Regelen gav Tirsdag
 Eftermiddag Lov, og Rector, hvem det paalaae at undervise
 de fire sidste Ugedage, under et eller andet Paastud om For-
 fald, sædvanlig mødte kun een Formiddag og een Eftermid-
 dag ugentlig paa Skolen. Lægges man nu hertil Frihed
 fra denne, de idelige Møder i Kirkerne eller paa Kirkegaar-
 dene, som Synngen for Viig, for Brudfolk, ved Communion,
 ved Kirkegudstjenesten o. s. v. i Forbindelse med Skole-
 ferierne — 4 Uger, ja derover om Sommeren, 14 Dage à
 3 Uger ved Juul, Paasten og Pintsen, Markedsdage, Skytte-
 laugsdage, Ferie efter Examen, extraordinaire Kirkedage o.
 s. v. — medførte, saa kan man vel sige, at der neppe i
 fulde to Maanedes aarlig blev læst paa Skolen.

Auctores, hvorefter man skulde lære de gamle Sprog,
 vare i anden eller nederste Lectie i Latin: Eutropius's
 korte Udtog af den romerske Historie og Phædri Fablers 2
 første Bøger; i tredie Lectie Latin: omtrent Halvdelen af
 Justinus's Verdenshistorie og de 3 sidste Bøger af Phædri
 Fabler, i Græsk: Johannes's Evangelium; i fjerde Lectie
 Latin: sidste Halvdeel af Justinus, Ovids libri ex Ponto
 og Terents's Phormio, Andria, Heautontimorumenos, i
 Græsk: Matthæi og Luca's Evangelier; i femte Lectie Latin:
 Cicero de officiis, Noget af Brutus og Horats's Breve, i
 Græsk af N. T. Marcus og Brevet til Romerne, af
 profane Auctorer: Epictets Haandbog, i Hebraisk første
 Capitel af Genesis; i Mesterlectien (med Fordeling paa
 begge dens Parter) i Latin: Horats's Overs 3 første Bø-
 ger og ars poetica, Resten af Brutus, Virgils Æneide 1ste,
 2den og 6te Bog, i Græsk Apostlernes samtlige Breve,

Homers Iliade Iste Bog, Herodots Euterpe, i Hebraisk Genesis. Enkelte Disciple lærte Noget af Livius, som de gik op med til Artium istedetfor med Hebraisk, men lærte det paa egen Haand. Grammatikerne, som da brugtes paa Skolen, vare i Latin Badens, i Græskten Munthes, i Hebraisk Dantii; Lærebøgerne i Historien vare Kalls almindelige Verdenshistorie, og Suhms Danmarks; Geographie lærte man efter Sommerfelds, Religion efter Guldbergs, Galtens og Balle's Lærebøger. Ved de mange Skoleferier var det Lærerne umuligt at gjennemgaae alle hine Auctorer for Disciplene (man lærte paa Skolen kun at tyde første Capitel af Genesis, 100 eller 200 Vers af Iliaden og et Par Capitler af Euterpe), og maatte de derfor overlade til disses Privatflid hjemme nogenlunde at afhjælpe Forsømmelserne, Skolen havde gjort sig skyldig i. Dette skete da ved Hjælp af skrevne Oversættelser, som den ene Discipel laante den anden, og ved en Veiledning, nogle Litterati — mest Studenter fra tydske Universiteter — der da som Informatorer opholdt sig hos adskillige adelige Familier i Odense, velvilligen meddeelte den saa sørgelig forsømte Skolediscipel. Blandt Odense Litterati mindes jeg var da en talentfuld, i den romerske æsthetiske Litteratur, fornemmelig i Seneca's Sørgespil vel bevandret Skuespiller, Carnier, der havde studeret i Sena og Halle og siden blev Instructeur ved det kongelige Theater i Berlin, og en Sprogmeister fra Slesvig i det Tydske, Johansen, en dygtig Regnemester med gode Indsigter i Mathematiken overhovedet (i Skolen lærte man hverken at regne eller at skrive, og Møngen blev dimitteret herfra uden at kunne de 4 Species eller skrive et Brev orthographisk rigtigt). Uden nævnte Privatflid, understøttet af fremmed Hjælp vilde vist de fleste af Odense Latinskoles Dimittender dengang være blevne rejcerede ved Examen

artium, hvad imidlertid sjelden indtraf, dog i eet Aar med to. Nogle af disse Dimittender vandt endog siden et hæderligt Navn, som f. Ex. Etatsraad Rector Bloch i Koeskilde, Dr. Sognepræst i Skjelskjør Limkilde, berømt af sin Oversættelse af nogle af Seneca's philosophiske Afhandlinger og Breve, en Splet, en dybsindig philosophisk Granster fra den Kantiske Periode, Cancellieraad Hempel, bekjendt som Kjøens Stiftstidendes mangeaarige Redacteur og Udgiver, som en af Odense drift- og fortjenstfuldeste Borgere i flere Retninger, som Stænderdeputeret o. s. v., en Løbner, Oberstlieutenant i Artilleriet, mangeaarig Commandant paa Færøerne, Ridder etc. De fleste af Disciplene bleve Præster eller Deque, ikke mange gif det ulykkeligt.

Kun een Gang om Aaret afholdtes en saakaldet Skoleexamen, hvorved da Rector og Conrector deelte Arbeidet i Disciplenes Overhoring imellem sig. Paa denne Examen fulgte en latinsk Stiiløvelse efter et Dictat med større eller mindre Afdelinger i Forhold til Lectiernes Grader. Den anstilledes paa Skolen med alle Lectierne paa eengang uden synderligt Opsyn derved, saa at den ene Discipel med Kethed kunde hjælpe den anden*). Men kan og en Blind vise en anden Blind Veien! Der bleve sikkert faare faa feilfrie Stile afleverede, hvad intet Under var, da vist ikke een af Lærerne, naar Rector og Conrector undtages, kunde skrive en Sætning rigtig paa Latin og derfor sjældent og ugjerne befattede sig med at øve Disciplene i Stiiludarbejdsfer.

Skjøndt Skolen dengang kunde aarlig sende imellem 15 og 20, ja stundom nogle og thye af sine Besøgende til Universitetet, saa beløb sig dog Discipelantallet, hvoriblandt vare adskillige paa 20 Aar og derover, til over de Hundrede

*) Sfr. nedenfor Nr. 2.

om Aaret. Hvad der bragte det hertil, var vistnok for de fleste mindre Lust til at modtage Indvielsen i Minervatempet, end Bisheden om ved Skolen at finde Midler til det daglige Livs Fornødenheders Afhjelpning. Disse Midler fandt man i de saakaldte Kostpenge, i fri Bespiisning Middag og Aften hos Familier i Byen, i Oplagspengene og i Stipendier ved Dimissionen til Universitetet. Kostpengene traadte istedetfor den frie Kost, som Disciplene i Forening med Høverne før nød i Klosteret — en Sal i Odense Hospital — og bleve uddeelte paa Skolen maanedlig med sparsommere eller rigere Haand efter Lectien, man var i, mindes jeg ret, til hver Discipel i 2den (nederste) Lectie maanedlig 4 Mk., i 3die 6 Mk., i 4de 8 Mk., i 5te 10 Mk., i Mesterlectien paa nederste Part 2 Rd., paa øverste 2 Rd. 2 Mk. Alle Disciple, forstaaer sig, havde fri Skolegang. Man skulde have flere Kostpenge, end de maanedlig uddeelte; men hvad der manglede heri, blev henlagt og under Navn af Oplagspenge udbetalt Dimittenden i Forening med de Skolelegater, han fandtes værdig til at oppebære, iblandt hvilke Legater Frøken Ernstes og Baggers (det store) vare de betydeligste, hiint, husker jeg ret, paa 50 Rd. eengang for alle. Ingen Discipel undsaae sig ved at gaae omkring i Byen og bede om en Dags Frikost Middag og Aften ugentlig, og ingen Borger afflog ham hans Bøn, ja man gav ham endog stundom to Dages.

Nogle Extrafortjenester kunde Skolen (dog alene dens femte- og Mesterlectie) undertiden have i Liigbæringen og Lysbæringen for Liig. Saadanne Fortjenester forefaldt da kun ved Liigbegængelser i fornemme og velhavende Huse. For Liigbæringen fik af den Dødes Paarørende hver Discipel mindst 8 Mk., undertiden 2 à 3 Rd. eller derover, og for Processionen med Lysene, hvori kun to af de Høieste og

Smukkeste blandt Mester- eller Femtelectionerne kunde deeltage, erholdt hver 3 à 4 Rd. og stundom mere, ikke at tale om, at baade Liig- og Vysbærerne bleve i Sørgehuset vel og overflødig bevartede med Rager, Riqueurer og Vine. Visse Nar kunde, idet ikke faa adelige velhavende Familier fra Landet opholdt sig i Odense til ud paa Foraaret, flere saadanne Liigbegængelser eller Bisættelser finde Sted, og Disciplene paa denne Maade tjene ikke saa Lidet. Her maa jeg bemærke som et karakteristisk Træk for Skolen, at ved omtalte Keiligheder fandt aldrig nogen Uorden Sted imellem de tjenstgjørende Disciple, skjøndt de ingen Foresat havde med sig. Udruelighed og Maadehold iagttoges, og skulde En eller Anden glemme, hvad han skyldte Ære og Sømmelighed, blev han ved et strengt Blik eller en alvorlig Tiltale af en Meddiscipel, han havde Respect for, erindret om sin Glemsomhed med langt mere Frugt, end hvis Erindringen var kommen fra en Hørers Mund eller Die. Her endnu et Exempel paa den Æresfølelse, som da viste sig hos Disciplene. Ved en adelig og rig Mands Fordefærd — Riget var i tre Rister, altsaa Bæringen et ikke kort Stykke Vej til Kirken besværlig — bød man hver Discipel, der havde baaret, 4 Mk., da han dog efter Skik og Brug havde ventet sig mindst 2 Rd., og i Hast bleve alle Bærere enige om at aflaae det tilbudte Honorars Modtagelse. Vedkommende klagede til Rectoren og Biskoppen over denne saakaldte Drengestolthed, men uden Nytte; begge gave smilende Disciplene Medhold med de Ord (som man fortalte): „Egen vedkommer ikke os, vi kunne ikke tvinge Noget til at modtage de Penge, han ikke vil have.“ En lille Bemærkning endvidere ved dette Sted. Det var et høitideligt Syn ved Liigbegængelserne i Kirkerne i hiin Tid at see Disciplene uniformerede i sorte Klæder, opstillede i Choret til Sangen i dobbelte Rækker paa

begge Sider ligeoverfor hverandre med Risten i Midten, hvorimod Børnene fra Almue-skolerne nu kun gjøre et pro-saisst Indtryk, ligesom at see Lysbærerne, censklædte i Sort, i ungdommelig Kraft og Fylde at staae med de antændte Lys i Armen ved Ristens øverste Ende stille og ubevægelige som Marmorstøtter, en Tanke, der opkom hos mig, da jeg for en Række af Aar siden saae i St. Knuds Kirke i slige Lysbærere gamle, affældige, til begge Sider vakkende, forskjellig Dragt iførte Mand. Dette Syn havde noget Stødende for den æsthetiske Sands.

Med Skolen stod Gymnasiet i Forbindelse, forsaavidt som det fik sine Alumner fra Skolen, og Rector og Conrector skulde læse visse Timer om Ugen der, hvortil iøvrigt to Profesorer, en i Philosophie, en i Mathematik vare beskikkede*). Til Bygningens flisebelagte Forstue, hvortil man steg op ad en meget høi, bred med Rækværk forsynet Steen-trappe, stødte to rummelige Auditorier, eet paa hver Side, begge med lange, malede, løjstaaende, ved Røgstød og Skrive-pult bekvemgjorte Bænke og med et høit, smukt Catheder. Auditoriet til Høire brugtes egentlig kun til Tale- og Musikal paa Kongens Fødselsdag; i det til Venstre læste Profesorerne sædvanligst. Gymnasiets øverste Etage tjente til Gjemmested for et Bibliothek og nogle mathematiske og astronomiske Redskaber. Kun Faa besøgte omtalte Læreaanstalt i min Tid, uagtet man der fik flere Kostpenge og et større Oplag ved Dimissionen. Blandt de Besøgende var et ungt, talentfuldt Menneske, Drejer, der allerede som Skolediscipel skrev for de fyneste Aviser undertiden Vers, der bleve modtagne med Bifald, og som Præst i Inland siden vandt

*) Professor i Philosophien og Græsk Chr. G. Seydlig var i sin sidste Levetid (1782—1796) tillige Lector theologiæ og Professor linguæ hebrææ.

et Digternavn ved Udgivelsen af en Samling af sine mest elegiske og religiøse Sange, men som især er bleven bekendt ved en af sine Sønner, der som Naturforsker, fornemmelig Botaniker, gennemreiste for ikke mange Aar siden en Deel af Africa til Naturvidenskabens Berigelse og døde i Kjøbenhavn noget efter sin Hjemkomst til et Tab for Videnskaben, som Biskop Mynster i sin Gravtale over ham hentyder til. Ved Slutningen af Gymnasiets Bestaaen blev det kun besøgt, og det i tre fulde Aar, af et eneste Individ, der hverken havde Vist eller indvortes Kald til Studering, for Resten et skikkeligt Menneske, der vedblev at være saa blottet for al grundig Kundskab, at Professorerne ikke vovede at dimittere ham til Universitetet, hvorhen han da uden Dimission gik, for at lade sig privat indskrive og kort efter at ægte en gammel Degneenke og med hende at faae et af Byens bedste Kirkesanger- og Skolelærerembeder. Enken levede mod Forventning i mange Aar og ved hendes Død giftede han sig med en smuk, ung Bondepige, der endnu overlever ham.

For Gymnasisterne maatte Disciplene i Skolen, selv Mesterlectianerne, tage Hatten af, en Vresbeviisning, Disciplene i Skolens lavere Classer ogsaa maatte iagttage mod de i dens høiere lige fra anden Lectie opad. Glemte Noget dette, stod han i Fare for at faae sin Hat slaet sig af Hovedet og ligge i Kenderstenen. Iøvrigt herskede paa hiin Tid en vis esprit de corps i Skolen, hvoraf fulgte en tro Sammenhæng imellem Disciplene, især imellem dem, der hørte til en og samme Lectie, saa at den ene aldrig ustraffet af sine Kammerater forraadte en Forseelse for Lærerne, begaaet af den anden endog mod ham selv, vis paa, at var han uskyldig, vilde den blive hevnet om ikke af hans Medskolærer i Almindelighed, saa af Custos, en Discipel af de høiere Lectier, som skiftede ugentlig i bestemt Følge med en

anden i at holde Orden paa Skolen, før Rector eller Conrector med Hørerne — stundom seent — kom, i at forsyne disse med Riis (i Mesterlectien fik man dog ingen Slag), i om Morgenen tidlig at opvarme Kaffelovnene o. s. v. For Custos, der besad et Slags absolut Herredømme over Skolen i Rectors og Conrectors Fraværelse, havde man megen Respect, langt mere end for Hørerne.

Tobakstrygen var saare sjelden mellem Disciplene i hine Aar, og aldrig saae man dem paa noget offentligt Sted, det skulde da være i en Billardstue, som en fra Odense Theater afgaaet Skuespiller (der havde studeret paa adskillige tydske Universiteter — hvoriblandt Mannheim og Heidelberg — var en Discipel af den i sin Tid meget bekjendte Barth, altid livlig og munter, en sand Lykkeridder og godt kunde snakke for sig) havde anlagt som den første offentlige Billardstue i Odense. Deres Recreationer bestode i Legemsøvelser med Boldspil paa Nonnebanken, med Spadseertoure til Hunderup Røhauge, til Tolderlund, til Skibhusene, med Badning i Stranden her eller i Aaen strax udenfor Vesterport eller i det nu saakaldte Friens Bøge. Ikke Mange af Skolen bleve dengang syge, og de, der bleve det, havde fri Løge i Stadshirurgen, som fik en aarlig Sum af Skolekassen for sine Curer paa Disciplene. Tre af disse døde i hine Aar, blandt dem een af indslaaet Hudsygdom — Tnat, som var da saa gangse i Skolen, at saare Faa af dens Ungdom gif fri for Smitten — og en anden druknede i Aaen nedenfor Frøenkløsteret, (en Andenmarkedsdag, husker jeg ret), idet han ene imellem en Hob ørkesløse, forfagte Tilskuere modigen vovede sig ud paa Isen for at frelse et Menneskes Liv, en Haandværksdrengs, som var falden igjennem og blev i Vandet tilligemed den, der vilde være hans Frelser. Denne Sidste fik en meget høitidelig Fordefærd i

den nu nedbrudte Graabrødrekirke; hele Skolen fulgte med langt Flor om Hatten Riget, som blev begravet i Choret, og en af Hørerne, en vist aandfuld Mand med æsthetisk Sands og Studium, som man maa beklage var saa hypochondrikt og menneskesky, at han i hele tre Aar holdt sig stadig inde i sine Bærelser paa Skolen og lod der med Rectors og Biskoppens haabende Overbærelse med hans uhyggelige Sindstilstand Disciplene komme op til Læsning hos sig — denne Mand*) fatte hiin modige, sig selv opoffrende Yngling et smukt Eftermæle paa Vers i Aviserne, Vers, der længe efter bleve sungne med Følelse af Disciplene og Andre. Indholdet var den kjække, menneskekjærlige Daads Priis.

Til Slutning een Bemærkning: Indvielsen i Mesterlectien. Denne gamle raue, da endnu herskende Skik bestod i, at de deri Nyoplyttede bleve første Gang, de skulde tage Sæde indenfor Kloiddørene, paa en Tid, da Lærerne endnu ei vare komne paa Skolen, af de gamle Mesterlectianere slæbte hen over Landfortkassen og der afprængede enten med flade Hænder eller og — saadanne, man undte det vel — med flade Rakkelovns-Brændeslykker. En Indvielse af sidste Art, erindrer jeg, faldt i en stor, stærk, nogle og tyveaarig, fordom Møllersvends Dod, som Disciplene, fordi han altid gik i en lang blaa Kofte og gule Skindbuxer, kaldte Svenskeren eller svenske Hausen, og der for Nesten ikke duede stort. Det var et komisk Syn at see denne kraftfulde Karl, greben af nogle haandsafte Mesterlectianere ude paa Kirkegaarden,

*) Han blev omsider vanvittig og døde i Daarekisten. M. Om denne „strøbelige“ Hører Karnups Afstedigelse blev der af Rector allerede skrevet til Biskoppen 1789, men han gik først af 1792, da der ikke for kunde findes nogen Form, hvorunder man kunde lade ham beholde en Deel af hans Indtægter.

hvor han pleiede at oppebie Professorens, for bag efter ham at liste sig ind paa Skolen, føres under Jublen i et Slags Triumph igjennem hele Skolen med forbiftrede Miner, bidende og sparkende afmægtig omkring sig, og lagt over Rassen for at modtage hiin Indvielse in primo gradu — med Brændestykkerne saa eftertrykkelig, at han i lang Tid ikke kunde sidde uden at ømme sig. Dette som et Exempel paa, af hvad Slags Folk der dengang ogsaa gif i Skolen, som modtog Enhver uden Hensyn til hans Alder og forrige Stilling. Bemeldtes kjæreste Lecture var Hærebøger og eventyrlige Skrifter om Urters Virkning; især var der en Urt, han talte meget om, som kun lod sig see en eneste Gang om Aaret, nemlig i Midnatstunden St. Hans=Dags Nat, og denne Urt kunde efter hans Paastrand helbrede alle Sygdomme. Han maa have tilbragt mangen St. Hans=Nat i Skovene for at faae fat paa denne Urt; thi som Discipel befattede han sig endeel med Quaksalveri. Han blev isøvrigt aldrig Student (det skulde da have været Stuestudent) og ernærede sig en Tidlang med at holde en Pugeffole udenfor Vesterport, som han maatte lukke ved Indførelsen af en ny Reform i Almueskolevæsenet i Odense. Der var ogsaa dengang en Graveur i Skolen, et Slags Genie i Kunsten, som udstaf godt Signeter i Staal og skal have fortjent ikke Lidet derved; han udstaf blot efter et Rakastryk; saavidt jeg mindes, har han udstuffet det, jeg endnu dagligen bruger.

Som Tillæg til min meddeelte Udsigt over Latinstolens Tilstand fra 1786—93 føier jeg endnu dette, at Disciplenes Forhold i Skolen og Kirken, naar Lærerne vare der tilstede, kan sammenlignes med Soldaternes Forhold under Gevær — Subordination mod vore Foresatte, hvor mange Brøgl

de end uskyldigen uddeelte blandt os, og Kølighed indbyrdes. Dog vilde vi stundom hemmelig fortrædige Lærerne ved Støi, naar de vendte os Røggen, hvorover det ikke sjelden håndte sig, at hine, naar de ikke kunde opdage den eller de Skyldige, toge Lampen og pryglede dygtig løs paa os hele Classen igjennem fra den Øverste til den Nederste. Smid- lertid fortrædigede vi aldrig den hypochondriste, uheldige omtalte 4de Lectiehører Karup — naturligviis heller ikke Rectoren, hvorimod Conrectoren ikke altid gif fri.

2.

Om Stileprøverne.

P. M.

„Da der paa Stileøvelsen her i Skolen anvendes saa megen Tid og Umage, denne altsaa ved Examen burde komme i fortrinlig Betragtning, saa holder jeg det ikke af Bøyn her uforgribeligen at foreslaae, hvorledes en strengere, sikkrere og nøjagtigere Prøve mere hensigtsmæssig end hidindtil kunde lade sig iværksætte.

Sidindtil har, som bekjendt, Rector dicteret hver Klasse en Stiil, paa hvis Udarbejdelse Disciplene have anvendt en Formiddag. Men derved har man ingenlunde kunnet forebygge de Uenligheder, som deraf flyde: Disciplene sidde tæt pakkede paa hinanden i for stor Mængde til nøje at kunne paapasfes; den Dueligere gjør, eller i det ringeste retter den Svageres Stiil, og sætter maaskee, for at Rnebet ey skal mærkes, en eller anden Fejl deri. Andre bede sig Forlov til at gaae udenfor (hvilket man af physiske Aarsager ey kan

nægte unge Mennesker en ganste halv Dag igiennem), og hvad andet, end at man finder et heelt Stileværksted i Gangen og paa Trappen. Er der heldigviis nogen Student i Byen, som menes at kunne skrive nogenlunde Latin, da maae han være i Nærheden for at hielpe paa sine forrige Meddisciple. I øvrigt sammenskrive (thi udarbejde kan man ey kalde det) eller og rette de højere Klasfers Disciple Stilene for de lavere endstjönt dette Arbejde som oftest er heel maadeligt. Mangen Staffel narres endog ofte derved, at han, i den Tillid, at en Mesterlectianer endeligen maae gjøre god Stiil, lader sig forlede til at indskrive noget elendigt Lø, som han maaftue kunde have giort langt bedre selv. Hid henhører og at kunne forebygge alle de behændige Ræb, hvorved Stilene enten kastes i Papirskugler hen paa en anden, eller under Skin af at laane et Lexicon lægges inden i Bogen og saaledes transporteres over til Stymperen o. fl. Jeg erindrer meget vel, at i min Skoletid kostede en Examensstiil, fabrikeret af en Candidat paa øverste Part af Mesterlectien, efter Torvepriis 2 Rd.; Mesteren sørgede da tillige for at transportere Stilen over til den anden, hvilket efterksom det var meget let gif faare umærkeligt og behændigt. Om Prisen eller Transporten er stegen siden, skal jeg ey kunne sige; nok er det, jeg veed at Negotien varer ved. Man vilde kalde den Bagter særdeles unyttig, for hvis Dyne Thvene brøde ind rundt omkring ham; saaledes maae og Skolens Lærere dræbe Tiden som unyttige Bagtere, som pro forma maae passe paa en Sværm, der saa let undgaaer endog det opmærksomme Øye. Den daglige Flid i Skolen vil derfor kun udrette lidet, saa længe Disciplen kan stole paa at fremhjelpes ved Underfundighed til Examen, hvorved dog den Redelige, der selv anvender sin Flid, som oftest lider, da hans Stiil ofte er flettere end dens, der har ladet sin smedde.

Til at forebygge sli­ en fordærvelig Uorden finder jeg altsaa følgende Maader:

1. Man kunde lade de Disciple, man havde mistænkt, gjøre en ny Stil privatim hos een af Lærerne. Men denne Plan maae jeg selv forka­ste fordi a) den strængeste Retfærdighed en derved kan iagttages, da man maaskee en altid kunde mistænke de Skyldige; b) det vilde blive en unyttig Byrde for Lærerne især da c) meere end 2 Tredie Deele af Skolen vilde komme til privatim at gjøre Stilen om igjen; thi jeg maae reent ud tilstaae, at jeg har meer end $\frac{2}{3}$ Deele af Disciplene mistænkte for Sneb i den Anledning. Man forebygger altsaa intet ved den Methode.

2. Man kunde lade al Stileprøve fare til Examen og lade hver Lærer give en Bedømmelse over hver Discipels Færdighed i denne Øvelse. Men denne Methode er ligesaa falsk. Thi a) Maalestoffet, hvorefter alle Stile da bedømtes, vilde blive saare ulige, da hver Lærer en var lige stræng i sin Dom; b) en sikker samvittighedsfuld Bedømmelse kunde man en give over enhver, da man saa ofte kan bedrages og en fuldkommen kiende den store Mangdes Evner i Stileøvelsen; altsaa vilde jeg (og formodentlig ogsaa de andre Lærere) undslaae os for heri at fælde nogen deciderende Dom. Desuden c) maatte vel alt hvad der er arbitrært, saa meget muligt undgaaes.

3. Intet troer jeg derfor mere beqvemt til i alle Deele at forebygge al Bedrageri end følgende Forslag, hvorimod jeg selv intet kan finde at indvende. Et mindre Antal Disciple ad Gangen kunde man bedre overse; desuden naar de stiltes fra hinanden, fik flere Bevogtere og Stilen en blev længere end at de i 2, høyst 3 Timer kunde faae den færdig og indskreven, saa ere i mine Tanker alle Sneb forebyggede. Det kunde da gaae an paa følgende Maade:

Den første Formiddag tog Hr. Professor Sibbern Mesterlectiens øverste Part, som bestaaer af 21 Disciple, og pladserede dem i Mesterlectien 10 ved det ene og 11 ved det andet Bord, den ene Discipel saa langt fra den anden, at intet Hvissen, Bøger-, Papir- eller Penne-Kaas kunde finde Sted, og at den ene ey kunde see ind i den andens Papirer. Disse dicerede Hr. Professorens da en Extemporal-Stiil.

Paa samme Tid deelede Mesterlectiens nederste Part, som bestaaer af 19 udi 4re Deele, hvoraf de 5 øverste sattes ved 5te Lextie-Bordet under Hr. Høybergs Opsyn, de 5 næstfølgende ved 4de Lextiebordet under mit; de 5 næste igjen ved 3die Lexties Bord under Hr. Christensen, og de 4 sidste paa 2den Lexties Plads under Hr. Trøvels. Disse maatte sidde, den ene saa langt fra den anden som Rummet tillod, saa at de ingen Hjælp kunde faae fra hinanden. De fik da en danff Materie til Stiil, som Hr. Prof. Sibbern enten kunde levere til de 4re Hørere eller og selv dicere inden han begyndte med Extemporalen for øverste Part. Nu var da Mesterlectien færdig med disse 3 Timer.

Samme Dags Eftermiddag gif man frem paa samme Maade med de Øvrige. Næmlig: der toges 5te Lextie (som bestaaer af 14) tilligemed de 10 øverste af 4de Lextie (ialt 24) og fordeelttes saaledes: 8 (d. e. 4 ved hvert Bord) i Mesterlectien under Hr. Høybergs Opsyn; de næste 8 (4 ved hvert Bord) i 4de og 5te Lexties Pladse under mit Tilsyn; 4 i 3die Lextie under Hr. Christensen og de sidste 4 i 2den Lextie under Hr. Trøvel. Det var altsaa de 3 Eftermiddags-Timer.

Næste Formiddag foretoges de øvrige 23 af 4de Lextie paa samme Maade: næmlig de 8 øverste i Mester-

lertien under Hr. Høyberg; de næste 8 i 4de og 5te Lertie under mig; de næste 4 i 3die Lertie under Hr. Christensen og de sidste 3 i anden Lertie under Hr. Trøvel; endeligen:

Samme Dags Eftermiddag tilfaldt Raden 3die Lertie (som bestaaer af 20) tilligemed 2den Lertie (hvis Antal er 7). Disse fordeelttes ligeledes 8 i Mesterlectie, 8 i 5te og 4de Lertie, 6 i 3die og 6 i 2den Lertie ligeledes under Hørernes Inspection.

De 3 sidste halve Dage kunde Rector Hr. Professor Sibbern da komme efter Lejlighed og have en Slags General-Inspection.

Jeg har fordeelt Disciplene omkring ved Bordene, ligesom Bordenes Størrelse er til f. E. anden Lerties Bord er det mindste, har derfor og det mindste Antal.

Men herved ere endnu forskjellige Ting at iagttage:

a) Der udfordres 5 forskjellige Stile 1) een Extemporal for øverste Part. 2) een Dansk Materie for nederste Part. 3) een ligeledes for 5te og 10 af 4de Lertie. 4) een for de øvrige af 4de Lertie. 5) een for 3die og 2den Lertie. Hvor to Lertier paa engang gjøre Stilen, der kunde vel een og samme Dansk bruges, men de øverste faae noget mere end den nedre Klasse, ligesom hidindtil er skeet f. E. at 3die Lertie faaer et længere Stykke end 2den.

b) Denne Stil maatte ey være længere end at de got kunde udarbejde og indskrive den i Stilebogen i 2, eller i det højeste inden 3 Timer; thi længere kan man ey holde dem fra at gaae ud. Dog maae den ikke heller være for let, men saadan, at man derefter kan bedømme deres ingenium, judicium, Kundskaber og Evner.

c) Stile-Censuren maatte anstilles saa skarpt, at 2 grammaticalste Fejl (ligemeget enten af Skødesløshed

eller Uvidenhed) maatte støde fra laudabili til haud illaudabilem; 6 Fejl til non contemnendum og en Stiil med 10 Fejl og derover reent ud have O. Udmærkelses-Tegn burde en gives uden hvor Latinen ikke allene var frie for Fejl, men endog udmærket fortrinlig. Honores bør man holde i stor Hævd. Denne Strængighed kunde være stor nok dette Aar, for ikke at gjøre alting med eet. Men nu da der i alle Lextier arbejdes med stor Flid ogsaa i Stiiløvelsen, saa kan man gierne ved Examen næste Aar forfare saa skarpt, at een Fejl støder til haud ill., 3 til non cont. og 5 til O. Uden der bruges saadan Strængighed, nytter ald Bestræbelse kun lidet.

d) Enhver Discipel bør medbringe sin egen Grammatik, sit eget Lexicon, ligeledes Penne, Papir, Blæk, Penneskiv o. s. v. hvad han behøver, saa at al Paastud til at tale sammen og nærme sig hinanden bliver forgjæves.

e) Ingen Discipel maatte under noget Paastud faae Tilladelse til at gaae ud.

f) Ingen Lærer maatte efter at Dansken var diceret siige Disciplene et eneste Ord, som kunde tiene til Oplysning, men ganske overlade dem til deres Grammatik, Lexicon og egen Forstand.

g) Ingen af Lærerne som have Ophyn maatte vige fra Bletten.

h) Skulde man uagtet al denne Forsigtighed dog fatte Mistanke at een eller anden ey selv var Autor til sin Stiil, kunde man endda forfare efter det under Nr. 1 foreslaagne Middel at lade dem privatim gjøre en ny Stiil om igien.

Saaledes troer jeg, at nogle uanstændige Uordener, som iflor mærkedes, ogsaa kunde undgaaes. Da jeg er overbeviist om, at Stiiløvelsen, som er kommen paa flette Fødder i vor Skole, ikke kan, uagtet ald den daglige Flid i Skolen,

rense sig uden den alvorligste Strængthed til Examen, saa anbefaler jeg dette mit Forslag til Hr. Professorens med den Begiering, at De, hvor de monne finde noget at erindre, ville behage at ledsage det med Deres Betænkning, og saaledes anbefale det til Hs. Højærv. Biskoppens Approbation."

Odense d. 18 Aug. 1795.

ærbødigst

Bloch.

(I Bisppearchivet: Pakken, som indeholder Odense Gymnasiums og Stiftets latinske Skolers Correspondence fra 1765—1802.)

Dette Forslag — hvis Forfatter er den bekjendte Skolemand, afd. Etatsraad, Prof. S. N. J. Bloch, der dengang var 4de Lecties Hører med Titel af Subrector — havde til Hensigt at forebygge de Misligheder, der foranledigedes ved den Maade, hvorpaa den Bestemmelse i Skoleforordningen af 11te Mai 1775 § 60, „naar Examen er til Ende, skulle alle Disciple i hele Skolen paa een Dag gjøre en Prøvestiil“, blev forstaaet og anvendt i Skolerne. Forslaget, som var stilet til den daværende constituerede Rector, Prof. Conrector Hans Sibbern, blev af denne under 29de s. M. indsendt med anbefalende Erklæring, hvori dog indeholdtes nogle Modificationer med Hensyn til Mødetiden for hver Afdeling af Mesterlectien og med Hensyn til Censuren, der foresloges stærket. Forandringen bifaldtes af Biskoppen ved Resolution af 1ste September s. A. med de af Rector foreslaaede Modificationer, saaledes at nederste Part af Mesterlectien skulde møde den første Formiddag Kl. 8 og øverste Part Kl. 9, samt at 1) for Mesterlectiens „Overpart“ 2 grammaticalste Feil burde nedsette Charakteren fra laud. til h. ill., 4 fra h. ill. til n. c. og 6 tegnes med 0; 2) for „Nederparten“

skulde iagttages lige Forhold med 3, 5 og 8 Feil; og 3) for 5te og 4de Lectie skulde følges samme Regel, da deres Stil var kortere og lettere.

3.

Til Belysningens Historie.

„I Følge S. T. Directionens Skrivelse af 29de Septbr. har ieg hos Giørtler Bondo Pedersen Bager foranstaltet hosfølgende Overflag paa 3 Lyse-Kroner og 6 Lyse Arme, tienlige til Skolens 2de Rase-Stuer. Nøiagtig at bestemme Prisen, sagde han, var ham ikke mueligt, da saadant Arbeide betales Pundeviis og nogle faa Pund mere eller mindre kunde ikke beregnes for Støbningen. Den Lyse-Krone, vi imidlertid have fundet meest passende til saadant Brug, hænger paa nærværende Tid paa Skomagernes Laugs-Huus, hvilken vi have vejet og efter samme er Overflaget forfattet af Giørtleren. Efter hans Beregning vil de 3 Lyse Kroner og 6 Lyse Arme komme til at veje omtrent 7 \mathcal{L} og naar \mathcal{R} beregnes til 4 \mathcal{M} . 8 \mathcal{S} ., udgjør dette tilsammen 84 \mathcal{R} dl. — Af Skolens gamle Lyse-Krone findes endeel Stykker, om alt, kunde Giørtleren ved Eftersynet ikke bestemme, i Skolens Bibliothek-Stue, men denne erklærede han aldeles ubrugbar og ifkun tienlig til Omstøbning, og efter hans Beregning i Overflaget vilde der indkomme ved dens Salg omtrent 8 \mathcal{R} dl., hvorved Bekostningen fra Giørtleren vilde altsaa blive paa de ny ca. = 76 \mathcal{R} dl. Foruden

dette vilde der endnu udfordres Jern=Lænker og Kramper til at hænge Lyse=Kronerne i, Jern=Spigere til at slaae ind i Muren for Lyse Armene, en Trappe=Stige, en Stof til at antænde Lyfene med, nogle Lyse Sage til Lyse=Armene, en Kasse til at giemme Lyfene i, hvilket alt ieg tilligemed Arbeids=Lønnen for at ophænge Lyse Kronerne og fastgiøre Armene ikke troer kan anslaaes ringere end 14 Rdl., og sølgelig vil den første Udgift herved blive omtrent 90 Rdl. foruden det, som ved Salget af den gamle Lyse Krone kan indkomme.

I Henseende til Bekostningen med Lyfene har ieg troet, at man omtrent kunde giøre følgende Beregning: Enhver Aften behøves 26 Lys: antager man, at et hvidt Bog Lys af 6 paa et \mathbb{K} kan brænde 12 Timer, og dette troer ieg skal være rigtigt, og endelig, at man hele Vinteren igiennem i det allerhøieste ifkun behøver at læse 84 Timer ved Lys, saa vil man finde, at Lyse Kronerne og Armene 7 Gange hele Vinteren igiennem behøve friske Lys, og at hertil altsaa vil forbruges ca. 31 \mathbb{K} : beregner man Pundet til 4 Mk. 4 β ., saa udgiør dette 21 Rdl. 5 Mk. 12 β . At jeg ikke foreslaaer gule Bog Lys er deels fordi disse ere mere udbrøie, end de hvide, og skal dog kun være 2 β . \mathbb{K} lettere i Prisen, men især fordi de ikke give saa god og klar en Lysning, som de hvide.

At ieg ei, som Directionen i sin Pro Memoria har behaget at anmærke, har fundet troe Skolen tient med den af hans Høiarværdighed Biskop Bloch vist nok sparsommeligere foreslaagne Indretning til at forskaffe Skolen den fornødne Lysning med at anbringe Blik Lyse=Plader i Skole=Bordene og dertil at bruge Tælle Lys, grunder sig paa den Formening, som ieg er overbeviist om, Directionen og Hans

Høiærverdighed selv in specie ikke vil forkaste, at man bør forekomme og ikke give Anledning til Uordener. Det er umueligt for Lærerne i en Skole, hvor Classerne ere saa talrige, som her, under Forretningerne bestandig at agte paa enhver enkelt Discipels Handlinger, og særdeles sædeligt maatte man forudsætte ethvert enkelt Individ af henimod 100 unge Mennesker at være, naar ingen iblandt dem skulde misbruge den nær Anledning, som gaves dem til Uordener. Det er ikke uhørt, end ikke fra Professorernes Collegier, at unge Mennesker snart have anbragt Sværmere i Vinsene, snart fyldt Vise=Saxene med Krudt, snart oversmurt hverandre med Vise Tanne, og begaaet mange flere saadanne Ustikke, som man ikke tænker sig iblandt voksne og sædelige Folk. Og naar endelig noget saadant indtraf paa Skolen, saae Lærerne sig satte i den ubehagelige Nødvendighed, enten stiltiende at lade sig prostituere, eller tyrannisere over unge Mennesker for hvad man burde have forudsæet og afværget. I mine Tanker hellere ingen Vise end Vise paa denne Maade. Mueligt endog ved den af mig foreslagne Indretning Uordener kan møde, men de ere i det mindste vanskeligere at anbringe og længere borte. Jeg er mig selv bevidst ikke at have skrevet noget i mit første Forslag uden efter det meest upartiske Overlæg og den nøieste Eftertanke, og at ieg ogsaa i denne Post har skreven efter min beste Skionsomhed, vil Directionen gunstigt kunde erfare saavel af disse mine Grunde for den af mig foreslagne Indretning, som og af Overeensstemmelsen imellem de i mit første Forslag anførte formodede Bekostninger, og de i nærværende Svar næiere detaillerede. At der desuagtet i mit Forslag, som i ethvert menneskeligt Arbejde, kan findes Feil, tvivler ieg aldeles ikke paa, og intet skal være mig fiærere, end saavel i mine Forslag som

øvrige Foretagender at kunne ombytte disse med det Rigtige eller dog mindre Feilende. Odense den 2den Octbr. 1798."

Heiberg.

Til S. T. Directionen for Odense
latinste Skole.

(S Bispeskrivet: Pakken Odense Gymnasiums og de latinste Sko-
lers Correspondence pro 1765—1802.)

Før 1798 brugtes slet ikke Lys i Underviisningstimerne, og af Belysningsapparater eiede Skolen kun den 1688 af Biskop Ringo forærede Lysekrone til Lys paa Helligastener, og fra 1731 af desuden et stort Messingskjold, der tjente baade til Mindetavle over et af Th. B. Bircherod stiftet Legat og som Lampet (s. Vidrag til D. C. Historie 1ste H. S. 20 f.); og dog var Skoletiden i gamle Dage ikke lempet saaledes, at Belysning syntes at kunne undværes. Allerede i Kirkeordinantsen hedder det, at Underviisningen skal begynde Klokken sex om Morgenen „uden saa meget at fra Sancti Simon og Judædag og indtil Kyndelmisfe maae Børnene komme til Skole til syv Slet om Morgenen og gaac hjem, naar fire slaer om Aftenen“, og af nogle Timetabeller fra Slutningen af 17de Aarhundrede, som opbevares i Skolens Archiv, sees at ogsaa dengang Underviisningen begyndte Kl. 6 om Morgenen og om Eftermiddagen varede til Kl. 5. Hvorledes man i ældre Tider bar sig ad om Vinteren i de Skoletimer, hvori man ikke havde Dagslyset, er ikke let at begribe; senere begyndte man Læsningen sildigere om Morgenen, men blev dog ved om Vinteren uden Lys til Kl. 5. Rector Heiberg søgte strax efter sin Ansættelse at bevirke en Forandring heri; Tiden syntes just ikke at være gunstig til deslige Reformers, men alligevel satte han ved Udholdenhed sin Villie igjennem. Allerede af den pirrelige Stemning, som ovenstaaende Skrivelse røber ligesaa vel som

af enkelte Yttringer deri kan man slutte, at der foran det Forslag, som indeholdes i Skrivelsen, er gaaet flere og det for den nye Rector fortrædelige Forhandlinger, og hvilke disse have været, kan ogsaa paavises. Et mindre i det Enkelte gaaende Forslag af lignende Indhold som det ovenfor anførte maa han have indgivet umiddelbart efter at han var bleven indsat i sit Embede i en af de første Maaneder af 1798, men uden heldigt Resultat; thi i en Skrivelse fra Skolens Direction (Stiftsovrigheden) af 21de April s. A., som indeholder Approbation paa adskillige andre Andragender, tilføies i Slutningen: „Hvad derimod angaaer Hr. Rectors Forslag om 3 Visekroner og 6 Visearme at anskaffe til at ophyse samtlige Pectierne i de korte og Vinter=Dagene med dertil udforderlige Vørløys, der efter Hr. Rectors Formodning vilde medtage strax 100 Rdl. og siden en aarlig Udgift af 20 Rdl. eller Renten af Capital 500 Rdl., da, som efter hvad det Kongelige Danske Cancellie har tilkjendegivet, Odense Latine Skole forestaer maastee snart en Forandring, saa troe Vi, at med disse Bekostninger bør for Tiden tages Hensstand, helst som det vil være en let Sag mod Vinteren, i Fald Forandringen med Skolen ei forinden foregaaer, at kunne anbringe den udforderlige Vøring for Lærerne og Lærlinger i de saa Uger, at Dagens Vø ikke udholder de bestemte Læsetimer.“ Rimeligviis har samme Gjenstand foranlediget flere mundtlige Debatter imellem Biskoppen og Rector, hvori den sidste har holdt fast ved sit Forlangende og yttret sig utilfreds med den midlertidige Hjælp, som Biskoppen havde udtænkt; men hvad der vel har forøget hans Birrelighed, er den noget spydige Tone i en Skrivelse af 29de September s. A. fra Directionen til Rector, saaledes lydende: „Da deres Bælædelighed skal staae i den Formening, at Odense Latine Skole, naar den efter Deres Forslag, for

ei at afbryde Væsetimerne, skal i de mørke Vinter-Eftermid-
dage oplyses, ikke kan være tjent med nogen Indretning af
Blik- eller andet Slags Væseplader samt Tælle-Væse (som
jeg Biskop Bloch for at staaene Bekostninger har for-
meent tilstrækkeligt), men derimod er af den Formening,
at sliq Væsing blot kan faaes ved 3 Væsekroner samt
6 Væse-Arme med dertil alene brugende Væselys, saa maatte
det behage Deres Velædelhed at meddele os den anlovede
nærmere Detail tilligemed et specificeret Overslag over Be-
kostningerne saavel af de tvende Væsekroner og de 6 til Væ-
serne udforderlige Væse-Arme, som og over den formeentlige
aarlige Bekostning og de dertil brugende Væselys: hvorhos
maatte indmeldes hvor? samt i hvad Tilstand? den i Me-
sterlectie før værende Væsekrone maatte befindes? samt om?
og med hvad Bekostning? Samme maatte kunne gøres brug-
bar igjen? Alt til vor nærmere Resolution“. — Efter at
have modtaget Heibergs ovenfor meddeelte detaillerede For-
slag forlangte Directionen under 6te October s. A. Skolens
Inspecteurs eller Forstanders Betænkning over Rectors
Forslag og Oplysning om den gamle Væsekrone og en Væse-
arm, og denne Betænkning afgaves under 30te October af
Borgemeesteren og Sognepræsten (Seidelin ved Frue Kirke
i Stiftsprovstiets Vacance), hvori de understøtte Rectors
Andragende, erklære den gamle (Kingos) Væsekrone for ubru-
gelig, tilmed da flere Stykker deraf manglede, men derimod
mene, at den store Messinglampet (Bircherods), som hidtil
havde hængt over Døren ind til Meisterlectien imellem 4de
og 5te Lectie, kunde tillige benyttes til Belysning af Skole-
localet. Nu fulgte endelig under 7de November 1798 Di-
rectionens Resolution, hvori approberes 1) „Bekostningen
af trende Væsekroner, een med 6 Arme og tvende med 4 Arme,
hvoraf den 6armede anbringes under Loftet i Meisterlectien

og de to 4armede den ene i Midten af 5te og 4de, men den anden i Midten af 3die og 2den Lectie begge ligeledes under Loftet; 2) Anskaffelsen af 6 enkelte Arme ligeledes af Messing, hvoraf de tvende anbringes paa begge Sider af Cathedra i Mesterlectien og af de øvrige 4 derimod een ved hver af Collegernes Stol, desforuden anbringes den gamle endnu i Skolen varende Lysearm med Keverbere over Indgangsdøren til Skolen fra St. Knuds Kirkegaard og maatte desaarfag forinden nedtages og af Gjørtleren oppudsøs". — Ligeledes approberedes Anskaffelse af hvide Vøghs.

I Begyndelsen af 1799 bleve da endelig de ofte omtalte Belysningsapparater anskaffede med en Bekostning af 91 Rdl. 2 Mk. 4 Sk., og ved Skolens Ombygning og Indrettelsen af særskilte Classereelser i Aaret 1802 fordeeltes Lysekronerne i disse, saavidt de kunde strække til. Men denne Maade at belyse Localet paa var kostbar og, hvad der var værre, uhensigtsmæssig, idet Lysekronerne lyste mere opad og til Siderne end nedad paa Bordene, og i Tidens Løb blev det da Skik, at Disciplene med Lærernes Tilladelse toge Lysene ned og klinede dem paa Bordene for at have Gavn af dem; senere bleve endeel Blikplader anskaffede til at stifte i Huller i Bordene; ogsaa bleve efterhaanden som Classerne eller Antallet af Disciple i enkelte Classer forøgedes, nogle Baggelamper eller Hængelamper med enkelt Blus anskaffede; men det Hele afgav en yderst kummerlig Belysning, og de Misligheder og Uordener som Heiberg kun havde befrugtet ved Brugen af Tællelys, fandt i ligesaa høi Grad Sted med Vøghsene. Da jeg derfor ved min Tiltrædelse 1843 baade ved Lærernes Klager og ved Diesyn var bleven overbeviist om Nødvendigheden af en Forandring, ansøgte jeg om og erholdt Tilladelse til at forsyne Classerne hver med to Hængelamper med dobbelt Blus af samme Construction, som de,

der brugtes i de kjøbenhavnste Skoler, og de samme og lignende senere anskaffede Apparater bruges endnu, da forskjellige Hindringer ere traadte i Veien for Skolens Velysning ved Gasblus; de gamle Nyskroner (Nyskarmene fandtes ikke mere) bleve solgte 1844 og Beløbet anvendt som Bidrag til Forbedring af Inventariet; Levningerne af Kingos Nyskroner vare allerede blevne solgte 1799, og Bircheros Lampet, som rigtignok i meget beskadiget Tilstand endnu forefandtes af mig paa Skolens Loft og hvilken jeg paa Grund af den derpaa anbragte Indskrift havde ønsket at bevare, forsvandt, sandsynligviis ved Tyveri, kort efterat den nye Skolebygning var tagen i Brug.

II.

Noogle ældre Actstykker,

fornehmelig henhørende til Disciplinens
Historie.

1.

Forsømmelige Høreres Forpligtelser.

A.

Hans Nielson barnfødt i Otthenge Hørrer i Otthenge skole, Kendis och gjør vitterlig for alle at Anno 1600 dend 3 Decemb. da haffde ieg vdi rette steffnitt hederlig og høyleerd mand M. Hans Pederøn Scholemester vdi Otthenge vdi Latin skole, for hand haffde indfatt en Hører i min sted, vdi min frauereelse, huilcket hand gjorde aff Dispens och Consistorii Befalning, fordi ieg først haffde i Sommer 4 vgger verett fra min skole kald, og nu anden gang veret borte vdi halff femte vgger, och huerken gang haffuer hafft loff af hannem lenger end otte Dage. Thernest for hand foruiste mig scholen, som och er steed aff Dispens och Consistorii Befalning, effterdi ieg huerken thalde med dennem eller hannem førend ieg gick i scholen, dog ieg viste en anden person vaar vdi scholen i min sted indfatt. For dett thridie haffte ieg steffnet hannem for hand truede mig med verdslig øffrigheds straff, for min Wlydighed, huilke ieg hannem beuiste mod min Ced och forplict, jeg haffde giffuet Dispen och hannem førend ieg bleff indfatt thil hører. Der ieg fornem att min Wlempe er funden vdi dese støcker, och er mere aff min Wforstandighed end aff ondskab att ieg haffuer

tagen steffning, och saagerne ville vere mig vnder øyen, haffuer ieg begerett naade og icke rett, huilcket er mig vederfaret for Borgemeesters Mogens Hendrichsons, sameledis for Predikanternis, som den thid thilstede vaar, deris forbøns skyld, Saa forne M. Hans haffuer efterlatt huis forseelse sked er aff mig, och offuergiffuett Dommen at thage, dog med saa stiel, att ieg skal thale hannem alt gott paa och icke giøre hanem andett end Christeligt och rett er, med ord och gerninger, och vere hans ven. Och der offuer er mig naadigt efterlatt, att resigner mitt embede i skolen, och Superintendenten loffde mig att huiß ieg sticer mig vdi Herdom og leffnett ærligen och vel, och holder denne min Obligation ieg hannem giffuett haffuer, skal den icke komme mig thil forhindring eller skade, om ieg kand bekomme nogen loulig kald. Att saa i sandhed er vnderstriffr ieg dette mitt obne breff, med egen haand.

Giffuett i Otthenße 3 Decembris Anno 1600.

Hans Nielßønd.

Egen Haand.

(I Bispearkivet bl. Skolens Documenter i Pakken Nr. 68. Paa Bagfiden er strevet med Bisop Jac. Madsens Haand: "Johannis Nicolai Otthoniani hypodidascoli obligatio ob iniuriam Rectori illatam A. 1600 Decemb. 3.).

B.

A. 1720 d. 13de Maii Blef udi Con-rectoris Magr. Th. Aabyes, Vice Rectoris Søren Eilers, og Samptl. Collegarum Nær Bærelse Mogens Mørch Collega 2dæ Classis af Bisoppen sat til rette og admoneret for hans forsømmelse baade i Skolen og Kirken og lofvede hand da i Samptl. Bores Nær Bærelse forbedring her efter dags,
1) 3 at blifve her tilstæde om Søndage og flittig tillige med

de andre Collegis oppasse Guds Tieniste, og ey uden Superiorum forlof Sig af Byen begifve. 2) Flittig at oppasse sine timer i Skolen, og icke nogen time fra læfningen absentere, uden Superiorum Vidende og dygtig aarsag der til. 3) Sine Discipler paa Cammeret lige som de andre Collegæ flittig at informere, og Dennem med Mildhed og Sagtmodighed beegne, som en ret Lærer anstaar, og icke tyrantisk eller utaalmodig med handle, eller sin Brede paa dem at styre. 4) Sine timer paa Communitetet uden forsamelse at oppasse. 5) Med de andre Collegis lige byrde at bære med Riig og andre oneribus som det maneer Bæret hafver. 6) Christelig og ædruelig som en Collega anstaar, sit lif at anstille, og i fald hand fri Villig mere skulle findis skyldig i noget af dette, og sit Embede og løfte ey at hafve effterkomet, kjender hand sig self sit Embede uVærdig, og uden nogen Videre Lovmaal eller Paamindelse det Vil qvitere, hvilchet Hand Bistoppen med haand i Samptl. Nær Bærelse bekræffter, Det Vi og med Vore Handers underskrift Vil bekræffte.

Odense ut supra.

Thom. Aabye.

Søren Ejlerth.

Søren Blichfeldt. F. Østrup. H. J. Zimmer. M. Mørch.

K. Schytte.

(I Skolebogen 1684 i Skolearchivet fol. 86 vers.).

2.

Forordning

Om Dend Studerende ungdom i Skoelærne Og Deris Lærere.

Vi Christian dend Femte af Guds Naade Konge Til Danmark og Norge, etc. gjøre alle Bitterligt, At, effter=

som Vi komme udi Erfaring, hvorleedis ungdommen udi Skoelne paa Gendeel Stæder udi Bore Riger skal være hengiven til formegen friehed og lade sig forføre i Driick og Dobbelt-Huuse til adskillig usømmelighed, hvorfra naar de ved nogen alvorlig Disciplin kaldis, De da Skoelne skal forløbe, og sig enten uden Testimonio til andre Skoeler begive eller Bore Riger undvige og deponere andre stæder eller og lade sig under Militien antage og Bogen slet forlade; Da paa det dend Studerende Ungdom i Skoelne kunde til Indighed og flittighed bringis, have Vi allernaadigst for got befunden der om at anordne og befale.

1. At naar Nogen Skoele Discipel her effter findis i noget Driick og Dobbelt-Huus, sin tiid unytteligen at bortfætte og sine Studeringer at forsømme, og hand ikke effter een og anden reffelse af sine Lærere enten paa sine beneficiar i Skoelen eller ved anden straf bedrer sig, maa Rector Scholæ med Bistopens gotbefindende Hannem aldeelis forviise, og maa hand siden for sin motvillighed hvercken af Nogen anden Rectore Scholarum antagis en heller paa universitetet til Deposition approberes, førend Hand sin bod og bedring, saa vel i Levnet som i Studeringer, Nøiagtigen beviiser; Og paa det hand icke ved nogen list eller paa fund sig til depositzen skulle indsnige, saa skal Rectori universitatis slike Mærckværdige Personers Navne fra Skoelne Strax tilkiende gives.

2. Hvis Nogen Discipel udi slike eller andre usømmelige tilfælde forvises sin Skoele, eller undviger til nogen anden Skoele, da Skal dend Rector Scholæ, som Hannem uden loflig Testimonio haver annammet, bøde til Fattige Discipler, for hver gang hand skuldig findis, tii Rigsdaler, og hvis Nogen Rector Scholæ overbeviises af fortræd og uden billig aarsag at have nægtet eller forholdet nogen Di-

scipel sin tilbørlig afsteed og Testimonium, naar dend loulig begiæris, da skal dend være samme straf undergiben effter Biskopens kiendelse.

3. Naar Nogen Discipel undviger voris Riger slet, og deponerer andenstæds, da skal dend samme være udelugt fra ald geistlig promotion og forfremmelse her i Rigerne i de første tii Aar, og Naar hand endda søger nogen Befordring, skal Hand først være alle Academiske Examinibus i alle maader undergiben og der foruden være pligtig dend sædvanlige forelagde tiid paa Academiet at opbie.

4. Hvor Nogen Discipel uden sine forældris, formynderis eller Læreris videnskab udi sine u-myndige Aar sig til Militien lader antage, eller ved andre der ved forloøe, da skal saadan Hverving igien paa de vedkommendis ansøgning strax gaa tilbage og være saasom ugiort, uden ald refusion eller vederlag til dend hvervende.

5. Og saasom saadan Disciplernis usfidelighed skal reyse sig en stoer Deel af Skoelens Tiennernis og lærernis Egen forhold og effterladenhed, idet De mange stæds ingen Disciplin skal holde, men leve selv dissolut udi væsen og Klædebragt, mange stæds beneficere af Skoelernis Midler de onde saavel som de gode, Boe og Mangestæds for Deris Plaisir og Mageligheds skyld icke ved Skolerne og Kirckerne, som de bør, men anden stæds, Saa at Skole Børnene have liden tilsyn, Endog paa de Stæder, hvor de til tugt og sfidelighed skal vennis: Saa villc Vi hermed allernaadigst have anbefalet Skoelens-Tienerne overalt, saavel Rectores som Conrectores og Hørerne, at De under Deris Embedis forbrændelse skal være forbundne til baade i Deris Habit og Klædebragt, Saa og i Deris andre sæder og gandske lif og lefnet, at foregaa deris ungdom med ald Sfideligheds, Tarveligheds og Erbarheds Exempler, og have alvorlig

opfigt med ungdommens Gudsfrugt, flid og Stikkelighed, saavel i Skoelerne som i Kirckerne og Anden Stæds, effter Loven og Ritualet i alle maader; Til hvilcken Ende de altid skal boe i deris beskædede Residentzer og Camere ved Kirckerne og Skoelerne og ingen anden stæds; findes nogen der udi fortrædelig eller og alt for effterladen i Disciplinen, have sig effter loven lige saa vel en forviisning fra Skoelen at forvente, som De der straffer utilbørligen eller udi Disciplinen icke holder maade.

Hvor effter alle og enhver sig allerunderdanigst haver at rette, og for skade at tage vare; Og hyde Vi hermed og befale Voris Stiffts Befalings Mænd, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, og andre som Denne Voris forordning under Voris Cancellie Seigl tilficket vorder, at De Dend til allis effterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 7 April A. 1694

under Vor Kongl. Haand og Signet.

Christian R.

(Efter en gammel Afskrift i Skolens Archiv. Skøndt denne mærkelige Forordning ikke angaaer Odense Skole mere end de andre Latin-skoler, har jeg dog troet at burde give den Plads her, da den er saa godt som ubekjendt og hverken omtales af Nyerup eller, saavidt jeg veed, af Andre, som have skrevet om Skolernes Historie).

3.

Instrux angaaende Disciplernis forhold paa Klostret.

1. En hver, som uden sin Læreres Tilladelse forsømmer enten Kirken eller Skolen, være sig enten af Mesterleisen eller de andre Leiser, haver forbrut sin Kost om Middagen, om Forsømmelsen er skeed Formiddag eller til Aften, om Forsømmelsen er skeed Effermiddag.

2. Alumni skal med tilbørlig Veneration redspectere det Stæd, som de oppebærer Kongens Kost paa, og entholde Sig fra Stimen og Larmen paa Spise Stuen baade for og effter Maaltid. befindes nogen her imod at handle, skal Hand førstegang miste een heel Dags Kost; andengang tvende Dags Kost, 3die gang en ganste Uges; men befindes det, at Hand ved denne Kesselse icke vil forbedre sig, da skal Hand ganste extruderis, og en anden Stickeligere udi Hans Sted til Kosten bestickes.

3. Fra de kommer inden Døren til Klostergangen, og indtil de kommer uden for samme Dør paa Kirkegaarden, maae de icke tale noget til hinanden indbyrdes uden paa Latin, og maae da ingen udlees eller bespottes, om nogen forseer sig lidet imod Grammaticam eller Syntaxin, særdeles af de nederste Leiser.

4. Under Maaltid skal de anstille sig stickeligen baade udi Ord og facter og icke faste eller vælge i Maden, men tage efter den sædvanlige Orden sin Portion af Fadet; saa skal og Faddene settes paa Bordet ligesom de kommer op af Riacken til, og skal den Misbrug være ganste affskaffet at præsentere Fadene først for de Øverste til at udvælge, hvilket Fad dem behager, efftersom ingen Forskiel er paa Maden eller Faddene. Og skal den af Commensalibus, som befindes at faste eller vælge udi Maden, strax extruderis fra Bordet samme Maaltid, og en exspectans i Hans Sted indsettes. Men understaar nogen famulus sig at sette Faddene paa Bordet udi anden Orden, end de opkommer, da affettes Hand, og en anden i Hans Sted bestickes.

5. En hver skal med Høfflighed beegne Spisemesteren og Hans Folk; befindes nogen med nogen Uhofflighed enten i Ord eller Gierning at yttre Sig enten imod Hannem eller Dennem, da straffes Hand førstegang paa en Dags Kost,

anden gang paa to Dages, tredie gang forvifes han Communitetet.

6. Befindes nogen motvilligen at absentere sig fra Skolen eller Kirken, naar de ere blefne multerede paa Rosten, og icke effter Advarsel fra Lærerne vil indfinde Sig, da omgaaes med saadan een effter Forordningen som med andre opsejgige Discipler.

7. Hvo som spilder enten Brød eller Mad, og det findes paa Jorden effter Maaltid, da straffes den, som slikt gjør, med extrusion fra Bordet de tvende næstfølgende Maaltider.

8. Intet Mad eller Øl maae udbæres af Spisestuen uden de Enges Portion, men hvad som lesnes, skal strax, førend der læses fra Bords, ligeligen uddeeles iblant andre fattige Skolebørn og paa Stødet fortæres. Til hvilken Ende Faddet skal effter Sædvane ombæres. Befindes nogen enten at med sig tage eller selge til andre uden for Spisestuen, da excluderes den, som slikt gjør fra Communitetet første gang een ganske Dag, anden gang to Dage, tredie gang aldeles.

9. Naar noget paa Spisningen kand være at anke, skal det forreviises Rectori, Conrectori eller hvilken af Collegis, som er tilstæde paa Spisestuen, til forsvarlig Paaflønnelse: befindes da at være med Føye paa at anke, skal det strax gives Spisemesteren tilkiende, at der paa kand raades Bod. Men eragter Rector, Conrector eller den af Collegis, som har inspectionen i deres Sted, det som paa ankes, dog ey at være med billig Skiel og Føye at anke paa, da skal Alumni sig dermed lade nøye.

10. Naar Rector eller Conrector ey kand være tilstæde, skal Alumni hvad Leise de end kan være af, beviise Collegis saa vel der, som paa alle andre steder den samme

Ændighed og respect, som enten Rectori eller Conrectori : befindes nogen af Alumnis enten udi Ord, Gierning eller Geberder her imod at handle, da extruderis den skyldige fra Communitetet.

11. Hvilken exspectans eller famulus, som forsømmer enten Froprædiken eller andre Prædikæner og tienister i Kirken uden billig Årsag, eller sine Læreres Tilladelse, hand skal have sit jus exspectandi eller famulandi forbrut den ganste Uge; men forsømmer Hand Skolen, da en Dag for hver Time, Hand uden Årsag eller Forlov forsømmer.

12. Det skal være exspectantibus, som har præsteret præstanda, tilladt selv at indfatte Sig effter deres Orden paa de vacante Plæzer; men kommer der nogen disput imellem extrudendos og exspectantes, da deciderer den af Lærerne, som er tilstæde og har inspection strax derudi.

13. Hvo som sætter sig imod exspectantes og disputerer dem deres Ret, naar Hand effter nogle af disse Poster har forbrut sin Kost, Hand straffes vedborlig effter Sagens Omstændighed.

14. Begiegnr nogen Discipel nogen anden enten med Skilds=ord eller Hug og Slag paa Spifestuen, eller inden Graabrødre Kirkegaards Grendser undervegs fra eller til Klosteret, Hand haver forbrut sin Kost, om Hand har Kost, eller er exspectans eller famulus; Har Hand ingen Kost, eller er icke exspectans eller famulus, straffes Hand efter Sagens Bestaaffenhed udi Skolen. Hvormed Disciplerne af Mester=Leisen, som haver Kost paa Klosteret, stiftes til hver sin Uge at have Tilsiun, saaledes, at Een af dem bliver tilbage paa Klosteret, for at see til, at ingen Uarm eller Slagsmaal skeer ved Disciplernes Nedgang enten i Klostergangen eller ude paa Kirkegaarden.

15. De som have Kost i Byen om Søndagen, og

meener derfor at kand forsømme enten Froprædichen eller de andre Prædicæner, mistet for hver Prædichen, de forsømmer uden lofflig Forsald et Maaltid Mad paa Klosteret de næstfølgende Dage.

Disse Leges, som mig saaledis af Odensee Scholis Docentibus er presenterede, approberis hermed og ratificeris. Odensee d. 17 Februarii 1729.

I. Lodberg.

Originalen i Skolens Archiv. — Allerede i Aaret 1689 var det blevet indrømmet Rector og Conrector at oppebære Kostkorn eller Kostpenge istedetfor at have deres Kost paa Klosteret med Disciplene og Hørerne, og disse sidste erholdt 1711 samme Begunstigelse som de to øverste Lærere (jfr. Progr. f. 1855 S. 34). At denne Forandring maatte have skadelig Indflydelse paa Ordenen ved Spiisningen, er begribeligt; vel var der gjort Aftale om, at Lærerne ugeviis skulde stiftes om at holde Inspection ved Maaltiderne, men at dette ikke iagttoges nøiagtig, viser Biskop Lodbergs Skrivelse til Rector og Conrector af 12te October 1726 (i Skolens Archiv), hvori han paa ny ordner Inspectionen saaledes, at baade en af Hørerne og enten Rector eller Conrector hver Gang skulde være tilstede. Men desuagtet synes man ikke at have kunnet faae Bugt med de Uordener, som havde indsneget sig, og da man ikke fandt de gamle leges mensales (Progr. f. 1859 S. 27) tilstrækkelige eller hensigtsmæssige nok, forfattede daværende Prorector T h. Na b ye den foranstaaende Instrux, som approberedes af Biskoppen. Besviisningens Disciplerne ophørte først 1763.

4.

Magistratens Skrivelse om Uordener i St. Knuds Kirke.

A.

Velædle, Velbyrdige og Hønlærde Hr. Professor og Rector!

Hvorledes Sti Knuds Kirkes Chor, forinden det i Sommer blev taget under Reparation, var tilreod og vanziiret ei allene paa og omkring Skoelens stoele, men endog paa Alteret, er eenhver noksom bekiendt, og det var icke mueligt at raade Bod paa den stammelige uziir, som Kirken fra mange Aar af var, og daglig blef tilføyet, der dog fornemmelig deriverede fra Skoelens Discipler, som med utalige derpaa udstaarne Nafne og andre uforkammede og Barnagtige Malerier saaledes hafde fordervet alting, at det meefte deraf maatte casseres, som ellers med ringe Befostning hafde været at reparere, førend Kirken nu effter Kongl. Allernaadigste Befalling skulle sættes i ziirligere og fuldkomnere stand, da Mand haabede: at den øyensynlige Befostning derpaa blef anvendt, skulle saa meget meere giøre baade større og smaae een impression om at have tilbørlig Veneration for Guds Huus og holde dem fra at berøve det sin Ziir og pryddelse, som for dets Revenuer og Midler blef bekostet. Men Vi maae beklage, at onde Mennister icke have kundet taale at see dends istandssettelse eller oppebie Arbeidets fuldsførelse, førend de af forsætlig ondskab, ligesom har vildet nedbrøde det Mand opbyggede, i det de sidstleden Marktets Dag ei allene have begyndt paa nye at sfiære Huller paa Listerne, hvormed Paneelværket for Skoelens nye Stoele er prydet, men det, som endnu er værre, benyttet sig Malerens paa Alteret henlagte Pensler og farver til at over-

struge og forderve de forgyldte Bogstaver, hvormed Indstiftelsens ord til det højværdige Nadverens Sacramente derpaa ere skrevne, foruden at Alterets forgylding og Maling paa mange stæder med ureene fæder var bleven besudlet og ilde tilreed; hvilket icke kand være giort uden af een rett ugudelig Krop, der er forhærdet i sit ondskab, og hverken agter Gud eller Mennisten. Nu har Mand vel icke til Datum kundet komme i erfaring om, af hvem denne stammelige og forargelige Gierning er begaaet, icke desto mindre vil Graveren og Andre, som i Kirken har at forrette, forsikre: At der bemeldte sidste Marketsdag ei har været andre i Choret end Skolens Discipler som holte Bøn, og følgerlig maae Mand billig have dennem frem for Andre mistænkte allerhelst deres daglige uanstændige forhold i og under Bønnen, Os saaledes af Haandværks Folkene og andre troeværdige Folk er bestrevet: At de meget hellere maatte blive ude end holde Bedestund paa den maade det, de fleeste tiider efter beretning, steer, da de meere skal bruge stiimen, Varmen, spøg og Slagsmaal, end holde sømmelig Andagt særdeles under Bønnens oplæsning af Versiculario; Utsaa anlediges Vi, saavel af den gamle uorden, som dette nye stammelige forretagende, Erbødigst og tjenstligst at anmode Hr. Professor, som Skolens Rector: at ei alleene Disciplerne, som sidste Markets nye have været tilstæde ved Bønnen her i Kirken, maae vorde nøye examinerede om den insolence og det vold som da er giort paa Kirkens nye Stoele og Alteret, til Velfortient straf for den eller de, der ere skyldige udi saa forargelig og skarnagtig een gierning, men Skolens Discipler, alvorlig og offentlig advarede om at entholde sig fra saadan og andet utilbørlig forretagende, i den tid de af nødvendighed bør være i Kirken for at forrette og bievæene Sangen og Guds tienniste, og paa andre

tider aldeles at være af Kirken, naar de der intet have at forrette, siden Os er sagt: At de imellem Skoole timerne iidelig skal have deres gang i Kirken og imidlertid forretage sig mange uanstændige ting med støyen, Larmen og springen paa Kirkens Stoele og Pulpiturer, ia at de ydermeere udi den tiid Arbeids Folkene ere hjemme at spiise, skal lade sig indelucke i Kirken for der at have deres usømmelige frihed og exercere adskilligt til Kirkens ruin og u=ziir, hvilket n=muelig effterdags kand tolereres; thi saafremt nogen af Skoelens Discipler eller andre Privatister paa saadanne tiider effterdags skulle blive attraperede i Kirken, anseer Mand dem, som de der enten virkelig har forøvet eller vil forøve onde gierninger til at Spolere og vanziire Kirken. Og skulle nogen betrædes ved saadanne gierninger, kand de vente, derfor at blive tilbørlig afstraffede andre til exempel og Afstye, enten som aabenbare Bolds=Mænd der berøve Kirken sin prydelse, eller, som u=regierlig ungdom med at staae i Gabestocken og anden tilbørlig straf effter Gierningens Bestaaffenhed og Personernes Alder, alt i conformité af Hans Majts. Lov og Forordninger; Til hvilken ende Vi, som Kirkens Forsvar erbyder Os at give den eller de een Discretion af 1 til 4 Rdl., som oplyser af hvem dette sidste for bemelte stammelige Arbeide er forøvet, eller de, der effterdags maatte forretage sig noget til Kirkens skade og Vanziirelse, være sig Discipler eller andre uden forskjæl af stand eller Alder; hvilket Vi i alt Erbødigst og tjenstligst bede at lade publicere for hver Lecties Discipler i særdeleshed, paa det eenhver kand vide at vogte sig for uleilighed og paa=følgende straf naar de hereffter paa u=sædvanlige tiider eller i usømmelige forretagende i Kirken betrædes. Vi forsikre Os herudinden om Hr. Professors gode Assistance og justice saavel til den forregaaende onde Giernings Mands

opdagelse og Affstraffelse, som til saadanne og andre insolenters mueligste forrebyggelse, saavit Skoelens Discipler betreffer og med ald Consideration forblive

Belædle, Velbyrdige og Hønlærde

Hr. Professor og Rector

Deres

Erbødige og Tienstskyldigste

tiennere.

B. Simonsen. A. Martfelt. C. Erichsen.

Christian

I. S. Grube.

Nørager.

Odense

den 14de Oct. 1749.

Belædle, Velbyrdige og Hønlærde Søren Anchersen

Professor ved Gymnasium og Rector Scholæ.

B.

Belædle, Velbyrdige og Hønlærde

Høystærede Hr. Professor og Rector!

Da Sti Knuds Kirke nu med saa megen Beføstning og umage er sat i den stand: at Guds Tienniste der igien førstkommande Søndag som er den første i Advent til Høymesse skal begyndes og siden continuere; Saa have vi, paa Kirkens veigne, som dends Forsvar herved tienstligst skullet anmode Hr. Professor som Skoelens Rector: At samtlige Discipler af den Latine Skoele offentlig og alvorlig maa blive advarede om at entholde sig fra alt det som kand forarsage Kirken nogen u=Ziir paa sine Stoele og Ornamente være sig enten ved at udstiare Navne eller andet derpaa eller ved at springe omkring i og paa Stoelene og hvad som i almindelighed kand forarsage Kirken skade, u=Ziir og ny Beføstning, til hvilket saameget bedre at forrekomme det behagelig effter aftale med Hans Høyarvardighed Hr. Biskoppen og Deres Velbyrdighed maatte foranstaltes og befales:

1. At ingen af Skoelens Discipler imellem de tiider og timer, udi hvilke Guds Tienniste i Kirken forrettes, under nogen slags prætext maa understaae sig at komme i Kirken der at have Gang og passage, mindre at forretage sig noget enten udi Taarnet, paa orgel værket, Pulpiturerne eller neden i Kirken hvorved den i mindste maader kand tage skade eller med stimen, støyen og løben at giøre opstyr og forarsage ureenhed i Kirken.

2. At Disciplerne under Prædiken blive staaende i Choret paa deres stæder, og icke, som forhen er sleet, til= lades at gaae hen i Gangene, under paastud, at høre Prædiken, hvilket giver Anledning til adskillig u=orden og ud=gang af Kirken, og da Choret nu ved forværkets forandring saaledes er indrettet: at de gierne der kand høre Prædiken, saa er den forhen brugte needgang ei alleene unødvendig, men endog Kirken til præjudice, siden de korte Stoele, hvorudi Skoelens Discipler pleje at sidde under Prædiken, til Menig=hedens afbetienuing behøves og altsaa dertil distineres.

3. Da det er formodentlig, at der ved den Daglige Bøn i Kirken, samt Lovdags= og Froe=Prædikerne fornemmelig gives Lejlighed til at øve et og andet utilbørligt og uanstændigt i Kirken, naar visse Lectier eller nogle faa Discipler der indfinde sig for at Synge, saa var det at hynste: at der alletider maatte være en Lærere tilstæde paa det Disciplerne kunde være under fornøden opsyn saavel berørte tiider som Søn= og Fredagene imedens Guds Tienniste forrettes, effter Forordningen af 17de Aprilis 1739.

4. Maatte Skoelens Discipler advaars: at enholde sig fra at kaste med Steene, Bolde eller andet paa Kirkens Tag og Muure, hvorved Taget og Vindverne offte ere bleve beskadigede, samt og fra at tage Steene af Gravene paa Kirke=gaarden, og der med Steene at kaste efter hverandre. Endelig

5. Maatte de i almindelighed tilholde: at vogte sig fra at forretage noget enten i Kirken eller paa Kirkegaarden, hvorved den fandt tage skade og vanziiret, alt under vederlig straf naar nogen betrædes eller overbeviises at sette den advarsel som dem nu gives tilside og derimod at handle.

Vi forsee Os herudinden til Hr Professors gode foranstaltning og forhaabe: at herover fiden alvorlig bliver holdt, Med ald Consideration forblivende

Belædle, Velbyrdige og Høylærde
Høystærede Hr. Professor og Rectors
tjenstskyldigste
tjennere

A. Martfelt. C. Erichsen. J. Nielsen.
C. Nøragger. I. S. Grube.

Odense d. 23de Nov. 1754.

Belædle, Velbyrdige og Høylærde
Hr. Søren Anchersen
Professor eloquentiæ ved Odense Gymnasium
og Rector Scholæ sammesteds.

(Originalerne i Skolens Archiv, hvor ogsaa findes et Udfast af Anchersen til et Reglement, overensstemmende med de foransførte Punkter i Magistratens sidste Skrivelse. Ved samme Leilighed blev det indskærpet, at efter Forordn. af 17de April 1739 § 36 vare Lærerne forbundne til at følge med Disciplene; men hvor mange Uordener og forargelige Væier der ogsaa senere af Mangel paa Tilsyn foregik i Kirken under eller istedetfor den daglige Bøns Holdelse, veed Sagnet endnu at fortælle om. Først ved Cancellie-Skrivelse af 15de Marts 1783 blev det efter Rector Taubers Indstilling tilladt, at „Chors eller Bøns Holdelse For- og Eftermiddag maa ophøre, saasom det blev foreslået, at saadan Chors og Bøns Holdelse har været Disciplene til Adspredelse og ingen til Nytte eller Opbyggelse, da ingen indfandt sig i Kirkerne at bivaane denne Forretning; dog saaledes, at Skolens Rector paaæer, at saadanne Chors og Bønners Holdelse paa Skrifte- og Communion=Dagene med al mulig Sømmelighed og anstændig Andagt bliver forrettet“).

Efterretninger
om
Odense Cathedralsskole
for
Skoleaaret 1863—64.

Afgangsexamen 1863.

A. For Studerende.

Bed Ministeriets Skrivelse af 10de Juni f. A. underrettedes Rector om, at den skriftlige Deel af Afgangsexamen for de studerende Disciple vilde ved alle Skoler være at afholde Tirsdagen d. 23de Juni (Udarbeidelse i Modersmaalet, latinsk Stiil), Torsdagen d. 25de (arithmetisk Opgave, tydsk Stiil) og Fredagen d. 26de (Overs. fra Latin til Dansk, geometrisk Opgave). Tillige meldtes ved samme Skrivelse, at da Underviisningsinspecteuren ikke vilde faae Leilighed til at overvære Afgangsexamens mundtlige Prøve i Odense Cathedralsskole, vilde Ministeriet overlade det til Rector, overeensstemmende med de gjeldende Regler, at anordne det Fornødne med Hensyn til samme.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende elleve Candidater, som havde underkastet sig Examens første Deel i Aaret 1861:

1. Baldemar Frederik Nicolai Bille, Søn af Gjestgiver Bille i Odense, født i Ringsted d. 19de Januar 1845, optagen, efter at have erholdt Aldersdispensation, i Skolens 1ste Klasse d. 6te November 1854.

2. Carl Wilhelm Johannes Camradt, Søn af Pastor Camradt i Herringe, født i Endelave d. 2den Juli 1843, optagen i 3die stud. Klasse d. 23de August 1856.

3. Frands Daniel Thorning Engelstoft, Søn af Biskop Engelstoft i Odense, født i Kjøbenhavn d. 4de Juli 1844, optagen, efter at have erholdt Aldersdispensation, i 1ste Klasse d. 23de August 1853.

4. Carl Adolph Feilberg, Søn af Pastor Feilberg i Ullerup, født i Vestervedsted d. 1ste October 1844, optagen i 3die stud. Klasse d. 23de August 1857.

5. Christian Urban Hansen, Søn af Raadmand, Kjøbmand Urban Hansen i Odense, født sammesteds d. 16de December 1844, optagen i 1ste Klasse d. 23de August 1855.

6. Albert Theodor Hasselager, Søn af afd. Pastor Hasselager i Sønder-Næraa, født sammesteds d. 7de Mai 1841, optagen, efter Ministeriets særskilte Tilladelse, i 3die stud. Klasse d. 23de August 1857.

7. Hans Frederik Nissen, Søn af Skolelærer Nissen i Snestrup, født sammesteds d. 22de November 1842, optagen i 2den Klasse d. 23de August 1853.

8. Sophus Christian Keenberg Pade, Søn af Godsforvalter Pade paa Langensø, født sammesteds d. 19de Juni 1844, optagen i 1ste Klasse d. 23de August 1854.

9. Jes Johan Petersen, Søn af Apotheker Petersen i Odense, født sammesteds d. 6te September 1845, optagen i 1ste Klasse d. 23de August 1855.

10. Christian Emil August Schøller, Søn af afd. Kammerherre v. Schøller til Margaard, født sammesteds d. 2den November 1843, optagen i 2den Klasse d. 23de August 1854.

11. Niels Christian Natharius Worm, Søn af

Pastor Worm i Sønderfø, født i Uggerslev d. 20de September 1845, optagen i 5te stud. Klasse d. 23de August 1859.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig følgende 15 Disciple af sjette Klasse: Hans Leon Blademir Harald Bjerling, Andreas Gorm Hansen, Hans Vilhelm Hansen, Vilhelm Alfred Hey, Carl Vilhelm Ludvig Ranzau Huth, Daniel Vilhelm Emil Lehmann, Frederik Christian Lund, Julius Holger Petersen, Georg Lauritz Johan Annæus Sack, Ludvig Emil Damkjær Silfverberg, Robert Johannes Alexander Stricker, Hans Jensen Truelsens, Peter Sophus Wilhjelm, Otto Christian Ferdinand Windinge, Thor Frederik Winther, af hvilke efter Examen tretten bleve opflyttede i syvende Klasse; af disse forlod Stricker, da hans Fader blev forflyttet til Aalborg, Skolen for at gaae over til Aalborg Cathedralstole.

Opgaverne ved de skriftlige Prøver af Examens begge Afdelinger have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet: „Hvilke Pligter har Mennesket med Hensyn til Dyrene?“

2. Latinsk Stiil: Plataæ, der horte til Boetiens anseete Stæder, kan tjene til Exempel paa, hvor store Nødens Omkiftninger mange græske Byer have lidt ved Fremmedes Vaaben og endnu meer ved Grækernes indre Stridigheder og Krige. Da Plataenserne trængtes af Thebanerne, der stræbte at bringe alle Boetiens Stæder under deres Herredømme, sluttede de omtrent tredive Aar før den første Perserkrig Forbund med Athenienserne, og med hvor stor Trostkab de bevarede dette, sees af den følgende Tids Historie. I Slaget ved Marathon er det bekjendt, at Plataenserne ene af alle Grækerne ydede Athenienserne Hjælp, medens de øvrige nølede af Frygt eller af andre Grunde.

Da Xerxes angreb Grækenland, besteg en Deel af Plataænerne, som selv, fordi de boede inde i Landet, ingen Skibe havde, Atheniernes Skibe og fægtede paa dem ved Artemisium. Da dernæst Xerxes havde indtaget og opbrændt deres By, deeltog sex Hundrede af dem i det Slag, som har gjort Plataæns Navn berømt ved Mardonius's og Persernes Nederlag. I Begyndelsen af den peloponnesiske Krig bleve Plataænerne, fordi de holdt sig til Atheniernes Parti, beleirede af Lakædæmonierne og, da de i to Aar havde udholdt Beleiringen, ved Hunger nødte til at overgive sig; mange af dem bleve henrettede, Byen nedrevet; dem, der vare blevne tilovers, gave Atheniernes, til hvem de vare flygtede, Borgerrret hos sig. Efterat fyrrethve Aar vare hengaaede, blev Plataæ gjenopbygget efter den Fred, der har faaet Navn af Antalkidas; men da Plataænerne i den Krig, der kort efter opstod imellem Lakædæmonierne og Thebanerne, deels frivillig deels tvungne havde sluttet sig til Lakædæmonierne, indtog Thebanerne Byen og ødelagde den aldeles. Da den havde ligget øde i meer end halvtrefindsthyve Aar, blev den gjenopreist efter Alexander den Stores Død.

Omskiftning, vicissitudo. trænges premor. „boer inde i Landet“ udtrykkes ved Adjectivet *mediterraneus* (boende inde i Landet). deeltager intersum. gjenopreiser, restituo.

3. Oversættelse fra Latin til Dansk: In medio ardore belli Punici secundi, quum, exhausto ærario privatorumque fortunis attritis, ne species quidem luxuriæ ferenda videretur, M. Oppius, tribunus plebis, legem tulerat, ne qua mulier plus semunciam auri haberet nec vestimento versicolori uteretur neu iuncto vehiculo in urbe aut propius inde mille passus nisi sacrorum publicorum causa uteretur. Alquot annis post belli finem, L. Valerio Flacco et M. Porcio Catone consulibus,

M. Fundanius et L. Valerius, tribuni plebis, ad plebem tulerant de lege Oppia abroganda, eamque rem quum multi nobiles homines adiuuabant, tum matronæ vehementissime perfici cupiebant; itaque vias urbis aditusque in forum obsidebant viros descendentes ad forum orantes ut, florente republica, crescente in dies privata omnium fortuna, matronis quoque pristinum ornatum reddi paterentur. Sed resistebant tribunis legemque Oppiam defendebant præter alios collegæ duo et consul M. Cato, homo in omni vita severissimus. Eius oratio, qua tribunos legem abrogare studentes et cives et matronas increpuit, apud Livium in libro tricesimo quarto annalium refertur, ex qua libet brevem locum excerpere: Sæpe me querentem de feminarum, sæpe de virorum, nec de privatorum modo, sed etiam magistratuum sumptibus audistis, diversisque duobus vitiis, avaritia et luxuria civitatem laborare, quæ pestes omnia magna imperia everterunt. Quo melior lætiorque in dies fortuna reipublicæ est quoque magis imperium crescit et iam in Græciam Asiamque transcendimus, omnibus libidinum illecebris repletas, et regias etiam attractamus gazas, eo plus horreo, ne illæ magis res nos ceperint quam nos illas. Iam nimis multos audio Corinthi et Athenarum ornamenta laudantes et antefixa fictilia deorum Romanorum ridentes. Ego hos malo propitios deos, et ita spero futuros, si in suis manere sedibus patiemur.

iunctum vehiculum forspændt Vogn. propius mille passus = propius quam m. p. Antefixa af ante figo Tempelprydelser (paa Bygningens ydre Sider, Tag, Gavl o. s. v.). Fictilis af Leer, af Pottemagerarbejde, Teglblanderarbejde.

4. Iyndsk Stil: Allerede Ludvig den trettende byggede et Slot i Versailles; men det var kun et lidet pryde-

Løst (schmucklos) Jagtslot, hvor Kongen, der var en lidenskabelig Jagtsker, aarlig pleiede at opholde sig en kort Tid for at hengive sig til denne Fornøielse; den egentlige Residents var i Paris eller St. Germain. Under Ludvig den 14des Mindreaarighed (Minderjährigkeit) stod dette lille Slot i Versailles aldeles forladt; heller ikke i de første Aar af hans Selvregjering finder man noget Spor af, at han har ydet (widmen) det nogen fortrinlig Opmærksomhed. Først fra Aar 1660 af begyndte de store og kostbare Arbejder, hvorved Ludvig den trettendes bestedne Jagtslot omdannedes til det pragtligste Kongesæde i Europa, svarende (entsprechen) til Frankrigs Magt og Ludvig den 14des Prægtfyge og til de høie Forestillinger, som han nærede (hegen) om den kongelige Værdighed. Residentsen, der havde vexlet imellem Paris og St. Germain, forlagdes ganske til Versailles. Urolighederne i Paris under Kongens Mindreaarighed havde indgivet ham en Uvillie imod denne Stad, fra hvilken han engang havde maattet flygte hemmeligt, og han troede, at det stemmede bedst med det uindskrænkede Herredømme, hvori han satte Kongedømmets Væsen, at Hersteren holdt sig fjernet fra den store Hob. I St. Germain kunde han (saaledes fortæller man i det Ringeste) ikke taale Synet af det ikke langt bortliggende Abbedie St. Denis, hvor de franske Konger begravedes.

5. Arithmetisk Opgave: Naar man til to ubekjendte Tals Produkt lægger deres Sum, faaer man et bekjendt Tal a , og naar man fra deres Produkt trækker Summen, faaes et andet bekjendt Tal b . Hvorledes udtrykkes de to ubekjendte Tal ved a og b ? Hvorledes maa a afhænge af b , for at de ubekjendte Tal skulle blive ligestore, og hvor store blive de i saa Tilfælde?

6. Geometrisk Opgave: Af en Trekant kjender man den ene Høide h og de to Vinkler A og B , der ligge ved Grundlinien. Trekantens Sider og Areal skulle udtrykkes ved h , A og B i Formler bequemme for Logarithmeregning, og beregnes for $h = 10$ Alen, $A = 30^\circ$, $B = 63^\circ 28' 45''$.

I Censuren over de skriftlige og mundtlige Prøver deltog med Lærerne Hr. Stiftsprovst Damgaard i Religion, Pastor Crone i Historie, Cancellieraad Dreyer i Naturlære, Chordegns Jensen i Mathematik og Cand. pharm. Schiøtz i Naturhistorie.

B. For Realister.

Ved Ministeriets Skrivelse af 10de Juni f. A. tilkjendegaves, at den skriftlige Deel af Afgangsexamen for Realdisciple ved samtlige Skoler, i hvilke denne Examen i dette Aar afholdtes, skulde finde Sted efter følgende Schema:

Tirsdag d. 23de Juni Formiddag: Udarbeidelse i Modersmaalet (bunden Opgave);
 Eftermiddag: Geometrisk Tegning;
 Torsdag d. 25de — Formiddag: Tydsk Stiil;
 Eftermiddag: Regning;
 Fredag d. 26de — Formiddag: Geometrisk Opgave;
 Eftermiddag: Engelsk Stiil;
 Lørdag d. 27de — Formiddag: Dansk Stiil (fri Opgave);
 Eftermiddag; Arithmetisk Opgave;

endvidere, at den mundtlige Deel af denne Examen, som Professor Mundt i Egenstaaelse af Examenscommisfairs vilde

overvære, vilde være at afholde Mandag d. 13de, Tirsdag d. 14de og Onsdag d. 15de Juli; der skulde meddeles Examenkommisfairsen Underretning om, hvilke Mand der udenfor Skolens Lærerpersonale vare formaaede til at fungere som Censorer i de enkelte Fag; de tidligere givne Regler om Charakterberegningen vilde ogsaa iaar blive at følge.

Opgaverne ved den skriftlige Deel af denne Examen have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet I: At fortælle Carl den Stores Historie.

2. Udarbeidelse i Modersmaalet II: At forklare Ordsprogene: „Det er ikke Alt Guld, som glimrer“ og „Man skal ikke skue Hunden paa Haarene“ og vise, hvorvidt de indeholde en fælles Tanke og hvorvidt en forskjellig.

3. Tydsk Stil: Den store Kunstner Leonardo de Vinci blev født i Midten af det femtende Aarhundrede i Toscana og døde i Frankrig i det nittende Aar af det følgende Aarhundrede. Udmærket ved alle Aandens og Legemets Gaver var han eet af de fleersidigste (vielseitig) Mennesker, som Jorden nogensinde har baaret, og fuld af utrættelig (unermüdlig) Iver efter at udvide sine Studier for at udstrække (ausdehnen) Kredsen af sin Dannelse. Han var smuk, velskabt, kraftig, og Mester i de ridderlige Kunster Ridning, Dands og Fægten. Han var ikke blot Maler, men desuden endnu Architect, Billedhugger, Musiker og Digter. Med den største Iver drev han alle videnskabelige Studier (den Studien obliegen), der ere nødvendige til Begrundelse (Begründung) af de forskjellige Kunster, og han har selv efterladt flere Skrifter. Endelig maae endnu hans talrige Opfindelser i Krigsbygningkunsten (Kriegsbaunkunst) og hans Virksomhed (Thätigkeit) i dette Fag erindres.

4. Engelsk Stil: Blandt de fattige Familier i Omegnen var der een, som jeg især holdt af at besøge. Den lille Hyttes reenlige Ydre kunde ikke undlade at tiltrække sig Ens Opmærksomhed, der blev endnu mere forøget ved Eiermandens slaaende Udseende (appearance). Hans bydende Holdning (carriage), hans hjæffe Anslyn (countenance) viste tydeligt, at han, ligesom mange af hans Naboer, var en Smugler. Han var opdraget til at dyrke (till) Jorden, men hans Ansfer vare afgjort (decidedly) for et søsarende Liv. Netop da han havde naaet sit tyvende Aar, døde hans Fader og efterlod ham som Arving (inheritor) til den lille Eiendom. Han fulgte (yield to) snart sin naturlige Tilbøielighed og blev Sømand, men mistede sit Skib i en Storm. Uden nogen Udsigt (chance) til at ernære sin Familie, blev han tilsidst optagen i en Smugler-Bande (gang). Han kæmpede adskillige Gange imod de Skibe, som udsendtes af Regjeringen for at ødelægge Banden, og faldt tilsidst i en saadan Kamp, efterladende en talrig Familie, aldeles blottet for Livets første Fornødenheder.

5. Arithmetisk Opgave: Af Ligningen

$$\sqrt{x - a} + \sqrt{x - b} = c$$

føges x.

Exempler: 1) $a = 1, b = 6, c = 5$

2) $a = 7, b = 4, c = 1$

De fundne Værdier af x prøves ved at indsfætte dem i den givne Ligning.

6. Geometrisk Opgave: Af et Rectangel er givet Omkredsen = p og Arealet = A. Hvilke ere Siderne?

Hvilket Rectangel med samme Omkreds p har det størst mulige Areal?

7. Regneopgave: Hvormeget bør betales i danske Penge for 382 Lod Sølv, naar 5539 hollandske Al koste

22 Gylde 4 Cents? 1 Pund dansk Sølvvægt à 32 Lod er 467,71 fransk Gram. Et hollandsk Troppund er 492,17 fransk Gram og deles i 10240 As. En hollandsk Gylde er 73 $\frac{3}{4}$ Skilling dansk og deles i 100 Cents.

Geometrisk Tegning: En retstaaende Regle hviler med sin Grundflade paa Horizontalplanet og gennemskjæres med en Plan, som er parallelt med Verticalplanet uden at falde sammen med Axen. Der forlanges den verticale Projection af den krumme Linie, som Skjæringen frembringer.

3 Conjurere over de skriftlige og mundtlige Prøver deltoge Hrre Prof. Wiandt i Mathematic og Naturlære, Pastor Westerbeoe i Engelsk og Cand. pharm. Schiøtz i Naturhistorie.

Af de ni Disciple af femte Realclasses øverste Afdeling, som indstillede sig til denne Examen, bestode følgende otte: Peter Wencke (17 Aar gl.), Harald Carl Wille (15 $\frac{1}{2}$ A.), Johannes Ludvig Samradt (18 A.), Christian Krarup (17 $\frac{1}{2}$ A.), David Wilhelm Victor Madsen (16 A.), Niels Wilhelm Møller (17 A.), Hans Teisen (15 $\frac{1}{2}$ A.) og Valentin Emil Thyssen (15 $\frac{1}{2}$ Aar). Een Discipel forlod Examen.

Dimittenderne have ved denne Examen erholdt følgende Charakterer:

Candidaternes Navne:	Første Afdeling.				Anden Afdeling.							Hoved-Charakter.	Skrift.		
	Fysik.	Gramm.	Geographie.	Naturhistorie.	Mathematikk i Oberesmaalet.	Ratin, mundtlig.	Ratin, skriftlig.	Orat.	Religion.	Historie.	Metrik.			Geometrie.	Naturlære.
B. F. N. Bille	g.	g.	mg.	mg.	g.	g.	g.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	AndenCharakt.	—
E. B. S. Camradt	g.	g.	ug.	mg.	mg.	g.	tg.	tg.	g.	g.	g.	g.	g.	AndenCharakt.	—
F. D. Th. Engelstoft	tg.	tg.	g.	g.	mg.	tg.	tg.	tg.	tg.	g.	g.	mg.	g.	AndenCharakt.	—
E. A. Feilberg	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	tg.	Første Charakt.	—
Chr. H. Hansen	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	Første Charakt.	ug.
A. Th. Hasselager	g.	mg.	g.	g.	mg.	g.	g.	tg.	g.	tg.	g.	g.	g.	AndenCharakt.	mg.
H. F. Nissen	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	tg.	mg.	mg.	g.	Første Charakt.	—
⁵ E. Th. R. Pade	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	ug.	g.	Første Charakt.	—
S. S. Petersen	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	ug.	ug.	ug.	Første Charakt.	—
Chr. E. A. Schøller	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	g.	tg.	g.	g.	g.	g.	g.	AndenCharakt.	—
N. Chr. R. Worm	g.	mg.	g.	mg.	g.	tg.	g.	tg.	tg.	mg.	mg.	mg.	g.	AndenCharakt.	—

2. Underviisningen.

Ogsaa iaar har anden Fællesklasse været deelt i to fideordnede Hold, ligesom ogsaa de toaarige Classer have været deelte i enkelte Fag. I Lærerpersonalet er der ikke foregaaet nogen Forandring; i Adjunct Fabers Fraværelse under Rigsdags-Samlingen besørge des hans Fag af de samme Lærere, som ifjor vicarierede for ham:

Fagene have været fordeelte saaledes i indeværende Skoleaar:

Rector: Latin og Græst i VII.....	15	Timer.
Overlærer Befolii: Latin i VI og V, Danst i IV og III st. samt i I Fællesklasse.....	26	—
Overlærer Sid: Græst i VI og V, Fransst i VI-III stud.....	20	—
Overlærer Kragh: Mathematisk i VII-IV st., Naturlære i VII.....	28	—
Adjunct Silfverberg: Hebraist i VII, Græst i IV, Latin i IV og III.....	27	—
Adjunct Broberg: Tydskt i VI og V, samt i I, Fransst i Realclasserne	23	—
Adjunct Faber: Religion i VII-V st. og I, Danst i VII-V st., Historie og Geogr. i IV Realcl.....	24	—
Adjunct Bogelsang: Historie og Geographie i VII-III st. samt i V Realcl.....	24	—
Adjunct Strøm: Naturhistorie i hele Skolen, Fransst i II A.....	26	—
Adjunct Burd: Danst i III Realcl. og II A B, Engelsst i Realclasserne	25	—

Adjunct Haugsted: Endst i IV, III st. og Realcl. II A og B	23	Timer.
Adjunct Christensen: Endst i V Realcl., Reli- gion i IV st. — IIB, Fransk i IIB.....	25	—
Adjunct Hastrup: Historie og Geographie i III R. — I, Dansk i V og IV R.	26	—
Adjunct Johnsen: Mathematik i Realclasserne og III stud., Naturlære i V Realcl., Fri- haandstegning og geometrisk Tegning i Real- classerne.....	32	—
Lærer Hansen: Regning i Realclasserne samt II A B og I.....	14	—
Kammerassessor Sastrau: Skrivning i hele Skolen, Frihaands- og geometrisk Tegning i III stud. — I	23	—
Syngelærer Schönberg: Sang i hele Skolen..	6	—
Lærerne Holm og Lauritzen: Gymnastik i hele Skolen.....	10	—

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V St.	V R.	IV St.	IV R.	III St.	III R.	IIA	IIB	I	Summa
Danst	3	2	2	3	2	3	3	3	5	5	5	36
Lydst	"	3	3	4	3	4	2	4	5	5	5	38
Franst	"	3	3	4	2	4	3	4	5	5	"	33
Engelst	"	"	"	4	"	4	"	4	"	"	"	12
Latin	8	8	8	"	8	"	9	"	"	"	"	41
Græst	5	4	5	"	5	"	"	"	"	"	"	19
Hebraist	3	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	3
Religion	2	2	3	"	3	2	3	2	3	3	3	26
Historie og Geographie	3	5	4	4	4	5	4	5	5	5	5	49
Regning og Mathematik	5	4	4	7	4	6	4	6	4	4	4	52
Naturhistorie	"	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	21
Naturlære	3	"	"	3	"	"	"	"	"	"	"	6
Skrivning	"	"	"	"	1	2	2	2	3	3	4	17
Tegning	"	"	"	3	"	2	2	2	2	2	3	16
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22

Forklaring om Deling eller Forening af visse Classer i nogle Fag findes i Programmet for foregaaende Aar.

Under 9de September f. A. har Ministeriet tilladt, at Afsens Lærebog i den bibelske Historie lægges til Grund for Underviisningen i Bibelhistorie i 3die studerende Klasse og successivt opad.

Som Fortsættelse af hvad der i de foregaaende Aars Programmer var berettet om Indførelsen af Øvelser i Riffselskudning meddeles her Følgende:

Under 31te Juli f. A. modtog jeg følgende Rundskrivelse fra Ministeriet:

„Efter Indstilling af Gymnastikdirecteuren vil Ministeriet herved have bestemt, at der efter hvert Skoleaars

Slutning i August Maaned skal af de lærde Skolers Rectorer indgives en Beretning til Ministeriet om Resultatet af de ved hver Skole i det forløbne Skoleaar foretagne Skarpskydningsøvelser med Riffel, affattet efter det hoslagte Schema og indeholdende de ved dette forlangte Oplysninger.

I Forbindelse hermed maa Ministeriet med Hensyn til selve Øvelserne tilføie Følgende til Sagttagelse for Fremtiden:

at der bør stræbes hen til, at hver Discipel aarlig kommer til at gjøre 75 Skud eller i et toaarigt Cursus ialt 150 Skud, saaledes at paa den anden Side dette Antal Skud bliver Maximum af Skud, der tilstaaes hver Discipel især;

at det nøiagtig paasees, at Disciplene ved Øvelserne ikke gaae over fra en kortere til en længere Skuddistance, forinden de paa den kortere Afstand med nogenlunde Sikkerhed kunne sætte deres Skud i den inderste Cirkelflade (2 Fods Diameter) af Skiven. Den længste Afstand, paa hvilken Øvelserne bør finde Sted, vil i Reglen være at indfrænke til 300 Alen;

at der drages Omsorg for, at Skolen, forsaavidt den ikke benytter Skydebaner, der tilhøre andre Skydeselskaber, eller som allerede ere forsynede med saadanne Requisite, forsynes med de paa vedlagte Fortegnelse ommeldte Requisite, dog at hvor Skolen allerede maatte have anskaffet en Træramme til Skiven, denne benyttes istedetfor at ombyttes med en Jernramme.

Sluttelig har Man endnu at henlede Opmærksomheden paa, at Gymnastikdirecteuren, med Hensyn til at Disciplene i de lærde Skoler jævnlig under Gymnastikøvelserne ere iførte Frakker, som hindre dem i Øvelserne, har fundet det ønskeligt, at Disciplene i de lærde Skoler møde til Undervisning i Gymnastik i en Kærre eller anden let Trøie,

eller i alt Fald afføre sig Frakkerne under Øvelserne, idet man ikke paatvivler, at der fra Skolens Side vil paa en af de nævnte Maader findes Middel til at fjerne denne Ulempe“.

Bed det i Skrivelsen omtalte Schema, der indsendtes udfyldt under 22de August f. A., oplystes bl. A., at Antallet af Disciplene, som deeltog i Øvelserne, havde været 26 (deriblandt 9 af V Realcl. A), at Skuddenes Antal havde været 339 paa 100, 393 paa 200 og 255 paa 300 Alens Distance, tilsammen 987, og at Øvelserne indtil Sommerferien vare blevne afholdte paa 9 Dage (sædvanlig om Lørdagen fra Kl. 3—7). I Begyndelsen af det nye Skoleaar indtraadte en Standøving i Øvelserne deels fordi den Officeer, som skulde lede dem, i Begyndelsen af September drog herfra med Bataillonens til Veiren i Slesvig, deels fordi Skydebanen brugtes hele Dagen indtil d. 10de October til den store Recruttskole, som var samlet her; dog havde Skolen Skydeøvelser endnu 2 Gange i Løbet af October. Hvad den ligeledes i Ministeriets Skrivelse omtalte Fortegnelse over Requisite angaaer, da forlangtes ved den anskaffet en Fernramme med Stiver til en Skive, to Skiver af Paklærred, en Sigtemaskine med Bænk, et Sigtestativ, en Stangpasser, en Skudviser, en Signalstang med Flag, en Signalklokke, anbragt i en Trefod af tre Alens Hvide, en Feltstol og et Bord til den, som fører Skydeprotokollen. De fleste af disse Requisite vare imidlertid indrømmede Skolen til Brug ved de militaire Auctoriteters Velvillie, saa at Skolen indtil videre kun behøvede at anskaffe en Sigtemaskine og en Signalklokke foruden Stiverne.

Ved Skrivelse af 13de April d. A. underrettede Ministeriet Forstanderskabet om, at Samme efter Indstilling af Gymnastikdirectøren bifalder, at der til Opmuntring for Di-

sciplene ved hvert Skjodeaars Slutning afholdes en Præmie-
skjyning, hvortil Præmier maae kjøbes til et Beløb af
15 Rd.

3. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensn.

Danst

I Klasse. Til Dplæsning er benyttet Lefoliis „Fortællinger og Sagaer“, anden Samling. Efter Sammes „fortællende Digte for yngre Børn“ er der lært Digte udenad, ugentlig henved tredive Linier. Stilene have været Gjenfortællingsstile, og der er skrevet een hver Uge, altid paa Skolen, dog i den sidste Deel af Aaret saaledes, at de Disciple, der ikke have kunnet faae deres Stiil færdig paa Skolen, have faaet Lov til at skrive den færdig hjemme. Til Øvelse i mundtlig Fremstilling er der deels benyttet tidligere skrevne Stile, deels Stykker af Læsebogen. Hovedsætningerne af Sproglæren, Tegnsætningen indbefattet, ere blevne udviklede og indøvede deels i Anledning af Stilenes Gjennemgang, deels ved Analyse; mod Slutningen af Aaret er det, der saaledes var blevet indøvet mundtlig, blevet efterseet og gjennemlæst i Lefoliis kortsfattende Sproglære. Om Fremgangsmaaden i det Hele findes der nærmere Forklaring i Indbydelseskrifterne fra de tidligere Aar. —

II Klasse A og B. Til Dplæsning er benyttet Lefoliis Fortællinger og Sagaer 2den Samling og Sammes fortællende Digte for yngre Børn, og af disse er der ugentlig lært et Stykke paa omtrent 20 Linier. Øvelserne i mundtlig og skriftlig Fremstilling have mest bestaaet i Gjengivelse af en Fortælling, Læreren forud havde meddeelt; Stoffet

har været hentet fra Halvdan Svartes, Harald Haarfagers og Hakon Adelfteens Sagaer. Disse Stile ere blevne begyndte paa Skolen under Læreren's Veiledning, strax efter at Fortællingen var meddeelt, og fuldendte hjemme. Nogle Stile have bestaaet i Medskrivning efter Diktat, en Mening ad Gangen, til Indøvelse af Tegnsætningen. Der er skrevet een Stil hver Uge. De saaledes meddeelte Fortællinger ere senere af Disciplene blevne gjentagne mundtlig. Underviisningen i Sproglære er foretagen ved Samtale under Læsningen og Gjennemgaaelsen af de rettede Stile; i Lefolii's Sproglære ere Hovedstykkerne med nogle faa Undtagelser og desuden endeel Anmærkninger gjennemlæste af Disciplene og udviklede for dem, uden at der har været foresat Lectie til Hjemmelæsning.

— III Realclasse. Til Dplæsning er benyttet Funch, Røgind og Warburgs Læsebog og Lefolii's fortællende Digte for ældre Born, og af disse er der ugentlig lært et Stykke paa omtrent 20 Linier. Af Stile er der skrevet een hver Uge; de have meest bestaaet i Gjengivelse af noget Fortalt, hvortil især de sammenhængende Fortællinger af Nordens Gudelære ere benyttede; de ere blevne begyndte paa Skolen og fuldendte hjemme. Nogle Stile have bestaaet i Medskrivning efter Diktat, en Mening ad Gangen, især for at befæste i Tegnsætningen. Til mundtlig Fremstilling ere de tidligere skrevne Stile benyttede. I Sproglære er det tidligere lærte indøvet ved Læsningen i Læsebog, og Læren om Sætninger og Tidsformer meddeelt i noget større Omfang.

— III stud. Klasse. Øvelserne i skriftlig Fremstilling have bestaaet i Gjenfortælling, der er skrevet een Stil hver Uge, altid hjemme. Stoffet er i Begyndelsen af Aaret taget af den sidste Deel af Egil Skallegrimsens Saga, siden af den første Deel af Vølungefaga. Til Dplæsning er benyttet

de profaiske Stykker i G. Kohdes Fortællinger og Vers for Ældre og Yngre, Lorenzens Dannedirke, enkelte Afsnit af Ingemanns Levnetsbog og Sammes Valdemar den Store og hans Mænd. Af Refoliis „fortællende Digte for ældre Børn“ ere lettere Digte lærte udenad, ugentlig mellem 30 og 40 Linier. Refoliis Sproglære er lagt til Grund for den grammatiske Underviisning, dog uden Lectiælæsning, men saaledes, at af og til i en Time forskjellige Afsnit, omfattende en afsluttet Kreds af beslagtede og sammenhørende Forhold, ere blevne gennemgaaede og udviklede med Disciplene under Samtale og Analyse.

— IV Realclassse. Til Læsning er benyttet en af Blichers Noveller, nogle af Dr. H.'s Fortællinger og Skizzer, Heibergs Alferne, forskjellige mindre Digte og Ingemanns Valdemar den Store og hans Mænd. Grammatiken er repeteret ved mundtlig Meddelelse og Analyse. En ugentlig Stil er skreven hjemme, fortrinsviis af beskri vende Indhold, hvortil Hovedmomenterne ere meddeelte Disciplene. Digte ere lærte udenad een Gang om Ugen efter Refoliis Samling for ældre Børn. Den nordiske Gudelære er gennemgaaet, den har tilligemed større geographiske Beskrivelser været Gjenstand for Disciplenes mundtlige Fremstilling.

— IV stud. Klasse. Af Stile er der skrevet tre i hvert Tidsrum af fire Uger, mod Slutningen to i tre Uger, altid hjemme. Stoffet for disse har især været Beskrivelser og Skildringer, deels af Gjenstande, Disciplene vare blevne bekendte med ved den naturhistoriske eller geographiske Underviisning, deels af saadanne, som Læreren forud mundtlig havde udviklet for dem i udførlig Fremstilling; af og til har Stilen bestaaet i fortællende Gjengivelse af Indholdet i et fortællende Digt, som Læreren har oplæst for Disciplene. Den nordiske Gudelære har Læreren afsnitsviis fortalt for

Disciplene og af og til ladet dem gjenfortælle det saaledes Meddeelte. Til Læsning er benyttet *Junge manns Fortællinger* og *Blichers Noveller*. Efter *Lesoliis „fortællende Digte for ældre Børn“* ere en Deel af de sværere Digte lærte udenad. — V Realclasse. Foruden Stykker af *Flors Haandbog* er der læst større Dele af *Holbergs Comoedier* samt *Peder Paars*, af *Dhenschlägers Tragoedier* og Digte af *Heiberg* og *Hauch*. Med et Par *Undtagelser* er der skrevet een *Stil* om *Ugen*, fornemmelig af almindeligt *raisonnerende Indhold*, udarbejdet hjemme efter den paa Skolen meddeelte eller tildeels ved fælleds Arbejde mellem Lærer og Discipel tilveiebragte *Disposition*. Enkelte Digte ere leilighedsviis lærte udenad. Af *Rösselts Fremstilling af den græske og romerske Mythologie* er den første Afdeling læst og repeteret, dog med ikke ubetydelige Udeladelser paa enkelte Puncter, *Udvidelser* paa andre. *Hovedpunkterne af Litteraturhistorien* ere mundtlig meddeelte. — V stud. Classe. To *Stile* maanedlig, skrevne hjemme. *Opgaverne* have været af *befrivende, skildrende og historisk Indhold*. Til Læsning har været benyttet deels *Holbergs* deels *Dhenschlägers* *Værker* samt *Molbechs Anthologie*. — VI Classe. To *Stile* maanedlig, skrevne hjemme, deels af samme *Indhold* som i V Classe deels af mere *raisonnerende Indhold*. Til Læsning er benyttet *Niels Klim*, *Labyrinth*, *Langelandsreisen* og nogle *Sagaer*. — VII Classe. To *skriftlige Arbejder* maanedlig. *Litteraturhistorie* efter *Thortsens Haandbog* forfra til *Holberg*. Læst *Værker* af *Holberg*, *Baggesen*, *A. P.* og *J. L. Heiberg*, *Poul Møller*, *Hauch* og *Paludan-Møller*. I *Slutningen af Aaret* er *Hammerichs svenske Læsebog* benyttet i nogle *Timer*.

Lydsk.

I Klasse. Rungs Læsebog for de lavere Classer S. 34—129. Af Grammatiken er gennemgaaet (under Afbenyttelse af Hjorts mindre Gram.) Substantivernes Bøining, Præpositionerne, Hjelpeverberne, Verbernes regelmæssige Bøining, Substantivernes Køn, Talordene og de personlige Pronominer. De uregelmæssige Verber ere ikke læste i Sammenhæng, men deres forskjellige Former søgte fastholdte i Hukommelsen, eftersom de ere forekomne i det Læste. I det Hele er en ikke ringe Tid anvendt paa Indprentning og Stavning af de i den daglige Lectie forekommende Ord.

— II Klasse A og B. Rungs Læsebog: A S. 103—191, B S. 103—152; 169—209. Formulæren er gennemgaaet efter Hjorts mindre Grammatik, og det Læste tildeels indøvet efter Wolles Materialier. Enkelte Digte i Læsebogen ere lærte udenad.

— III Realclassse. Hjort Læsebog S. 20—87. Det Vigtigste af Formulæren er læst efter Trojels Grammatik. Efter Læssens Elementarbog saavel skriftlige som mundtlige Øvelser.

— III stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 49—88; 113—132. Hele Formulæren er læst efter Hjorts større Grammatik.

— IV Realclassse. Hjorts Læsebog S. 87—113; 146—173; 186—195. Formulæren efter Trojels Grammatik er læst udførligere, og enkelte Regler af Syntaxen meddeelte ved de skriftlige og mundtlige Øvelser efter Læssens Elementarbog.

— IV stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 195—235; 315—329. Af Sammes Grammatik er Formulæren læst fuldstændig og repeteret; af Syntaxen ere enkelte Afsnit læste i Forbindelse med Opgaver efter Grønbergs Stiløvelser. Een Stil er skreven hver Uge.

— V Realclassse. Statarisk Læsning efter Hjorts pro-

faiſte Læſebog S. 291—340, 438—459, ſamt Schillers die Jungfrau von Orleans; extemporal af Fürs og Kungs deutſche Dichter de med Stjerne betegnede Digte fra Goethe til Chamisso (incl.). Det Bigtigſte af Formlæren repeteret efter Trojels Grammatik, Syntaxen efter „et Par Capitler af den tydſke Syntax“. Lorenzens Stilebog er benyttet til ſkriftlige og mundtlige Dveſer; i Regelen er hver anden Uge en Stiil ſkrevet paa Skolen, hver anden hjemme. — V ſtud. Claſſe. Af Hjorts Læſebog (Udg. 1858) er læſt S. 235—302, 341—361, en Deel deraf tillige repeteret. Formlæren er repeteret efter Hjorts større Grammatik. Det Meſte af Taaffes Syntax er læſt. Hver 14de Dag er der ſkrevet en Stiil hjemme efter Lorenzens Stiiløveſer, hvilken Bog ogſaa af og til er benyttet til mundtlig Overſattelse. Omtrent en Time maanedlig er bleven anvendt til at overſætte fra Tydſk til Danſk uden foregaaende Forberedelse. — VI Claſſe. Som daglig Lectie er læſt af Hjorts Læſebog S. 548—598, 437—470; af Fürs og Kungs „deutſche Dichter“ S. 68—131, og af Schillers Wallenſtein omtrent en Fjerdedeel. To Timer om Maaneden er denne ſidſte ogſaa brugt til Extemporallæſning. En Hjemmeſtiil er ſkrevet hver 14de Dag; enkelte Gange er en Stiil ſkrevet paa Skolen. Hjorts Grammatik er repeteret og Taaffes Bog læſt ud og repeteret.

Frantſ.

II Claſſe A og B. Borrings Manuel des enfants: B S. 1—62, 81—102, A S. 1—62, 81—126 (med

Forbigaaelse af to Fabler, S. 90 og 99), 149—157. Af Abraham's Grammatik er læst det Væsentligste af Declinationerne, Fleertalsdannelsen, Adjectivernes Comparation, Pronominerne, Talordene, Hjælpeverbernes og de regelmæssige Verber's Conjugation. — III Realclasse. Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 1—53, 250—62. Under Benyttelse af Abraham's Grammatik er gennemgaaet det Vigtigste af Formlæren, derunder en halv Snees uregelmæssige Verber. Nogle skriftlige Øvelser (mest i Verbernes Bøining) ere foretagne paa Skolen. Et vist Antal Ord af enhver Lectie ere i denne og den følgende Realclasse opgivne til nøiagtig Indprentning og Gjennemstavning. — III stud. Classe. Lassens Læsebog for Mellemklasser S. 1—60, 153—159, 193—198. Det forhen læste af Formlæren er repeteret saaledes, at de fleste uregelmæssige Verber ere medtagne. — IV Realclasse. Af Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 74—140. Af Souvestre's *Au coin du feu*: *Les deux devises*, *Les choses inutiles*, *Les désirs*, *Le parchemin du docteur maure*. Det forhen læste af Formlæren er repeteret og lidt Mere end tidligere taget med; de uregelmæssige Verber ere lærte. Syntaxens Regler ere forberedede ved mundtlig Meddelelse og adskillige eiendommelige og mere indviklede Ordforbindelser indøvede paa Skolen, først mundtlig, senere skriftlig. — IV stud. Classe. Lassens Læsebog 76—80, 85, 90, 92, 97, 99—100; af Borrings *Etudes litt.* S. 98—126, 181—185. Formlæren repeteret. — V Realclasse. Af Merimée er læst *Colomba*, *l'Enlèvement de la redoute*; *Mateo Falcone*. Af Souvestre: *Un oncle mal élevé*, *les désirs*, *les vieux portraits*. Den daglige Lectie er bestandig forud bleven oversat for Disciplene. Formlæren er læst paany, og det Nødvendigste af Syntaxen

gjenneengaet efter Abrahams's Grammatik og Leilighedsviis. Til nogle skriftlige Øvelser paa Skolen ere Ingerslevs Materialier blevene benyttede. Stadige Øvelser i Extemporallæsning have fundet Sted med Afbenyttelse af Souvestre's *Au coin du feu*. — V stud. Klasse. Borrings Etudes S. 111—141, 215—260, 379—389; af Laßens Læsebog *L'aveugle de Clermont, Hommes et Gamins, le Poëte et le Fermier*. Formlæren er repeteret og nogle Affnit af Syntaxen (Casuslæren, Præpositionerne, Rægtelserne) gjenneengaede. Et Affnit af Charles XII er læst paa Skolen uden Forberedelse. — VI Klasse. Borrings Etudes S. 10—62, 160—180, 185—189, 261—268, 279—337, 343—373, 390—413, 419—424; af Merimée: *Colomba* og *Mateo Falcone*; nogle faa poetiske Stykker af V. Hugo og Alfr. de Vigny. Uden Forberedelse er læst paa Skolen det Meste af Voltaire Charles XII livr. III og et Stykke af Merimée (*Lettres d'Espagne* II, III). Af Syntaxen ere de væsentligste Affnit gjenneengaede og hele Grammatiken repeteret.

Engelsk.

III Realklasse. Maribo's Elementarbog er læst med Undtagelse af den sidste Fortælling. Udtalen er især indøvet ved Chorlæsning. Ved gjentagen Overførelse fra Engelsk til Dansk og omvendt har det været Maalet at faae et Forraad af Bendinger og derigjennem ogsaa af Gloser befæstet i Disciplenes Hukommelse til fiden at bygge videre paa. Saa snart og saa ofte som muligt ere de blevene ledede til selv at finde Oversættelsen. Der er ingen Sproglære brugt, men det Vigtigste af Formlæren er under Læsningen

blevet iagttaget og af Disciplene nedskrevet under Lærrens Ledning i dertil indrettede Smaa-bøger; saaledes er navnlig det Meste af Verbernes Bøining lært, nærmest efter Fremstillingen deraf i Rasks Sproglære. De skriftlige Øvelser have i Begyndelsen bestaaet i Nedskrivning af det Lærte efter Hukommelsen og senere i Oversættelse efter Stileøvelserne til Elementarbogen, ethvert Stykke først mundtlig og saa skriftlig, i Regelen een Gang om Ugen.

— IV Realclasse. Mariboës Elementar-bog er læst ud og repeteret, derefter Marryat: the Mission chapter XVI-XIX (S. 122—168 Tauchn.) saaledes, at Disciplene ere bleve ledede til under Gjennemgangen selv at finde Meningen og til under Benyttelse af det tidligere Lærte at udvide deres Kundskab til Gloser, Ord-dannelse og Talemaader. De vigtigste Regler for Udtale og Retskrivning ere bleve iagttagne og indøvede under Læsningen. Kundskaben i Sproglære er bleven udvidet og befæstet paa samme Maade som i III Realclasse, ved Optegnelse og Efterhyn i Smaa-bøgerne; Et og Andet er gennemlæst i Wittrups Sproglære. Der er skrevet een Stil hver Uge efter Stileøvelserne til Elementarbogen, for det Meste saaledes, at et af de senere, sammenhængende Stykker er blevet gennemlæst paa Dansk, saa oplæst paa Engelsk af Læreren og derefter nedskrevet af Disciplene. Den samme Bog er brugt til mundtlig Øvelse.

— V Realclasse. J. Herrig: the British Classical Authors (5te Udg.) er læst S. 564—588 og 635—648, af den ældre Afdeling i Classen desuden S. 556—564 og repeteret S. 237—243, i det Hele paa samme Maade som i IV Realclasse, kun oftere uden forudgaaende Gjennemgaaelse af Lectien paa Skolen. Extemporalt er læst nogle Stykker hist og her i samme Bog. Ord-samlingen i Fitzaines Tolk er gennemgaaet lectievis. Wittrups Sproglære

er brugt til Eftersyn og Gjennemlæsning af Et og Andet, og Berberne ere repeterede efter de skrevne Optegnelser. Der er skrevet een Stil hver Uge, for det Meste Fortællinger af Englands Historie, hvortil Dansken er dicteret, og Engelsken een Gang oplæst af Læreren; mod Slutningen af Skoleaaret er den opgivne Dansk forud gjennemgaaet. Lærens Opgaver have især været brugte til mundtlig Stil.

Latin.

III Klasse. Silfverbergs latinske Læsebog indtil S. 35. Af Madvigs Grammatik er læst Bøiningslæren; af Casuslæren er uden Brug af Grammatiken meddeelt, hvad Læsningen har givet Anledning til. Efter Halvaarsexamen er der skrevet een Stil om Ugen paa Skolen efter udvalgte Exempler af Trojels Materialier. — IV Klasse. Silfverbergs Læsebog fra S. 36—60. Cæsar de bello Gallico III Bog. Af Madvigs Grammatik er læst i Syntaxen til 2det Afsnit 3die Capitel og Formlæren repeteret. Til Stil, som er skrevet to Gange ugentlig, er benyttet Trojels Materialier, en stor Deel af 1ste Afdeling og de første Stykker af 2den Afdeling A, med den Anviisning og Veiledning, som i de foregaaende Aars Programmer er angivet. — V Klasse. Cæsars Gallerkrig, 3die Bog, de tre første af Ciceros catilinariske Taler og af Dvids Forvandlinger efter Feldbaufches Udvalg Stykkerne 23 og 27, ialt 600 Vers. To Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen; een Gang maanedlig istedenfor Skolestilen mundtlig Stil efter Ingerslevs Materialier. Om Underviisningen i Sproglære saavelsom om Fremgangsmaaden med Stilene og Forfatterlæsningen for denne og den følgende Classes

Bedkommende er der meddeelt nærmere Oplysning i Indbydelsesfriftet for 1860. — VI Klasse. Ciceros første philippiske Tale, fjerde Bog af Livius, fjerde Bog af Virgils Æneide og mod Slutningen af Aaret mere cursorisk Ciceros catilinariske Taler. Ugentlig een Stil hjemme og een paa Skolen, een Gang hver Maaned mundtlig Stil efter Ingerslevs Materialier istedetfor Skolestilen. — VII Klasse. Horats's Breve 1ste Bog, Virgils Æneide 12te Bog, Brudstykkerne af Lucret's efter Madvig's carmina selecta, Cicero de officiis 1ste Bog og Tacitus's Germania og Agricola. Til Extemporallæsning eengang om Ugen er benyttet Justinus og de i Flemmers Udvalg optagne Stykker af Belleius Paterculus og Seneca. To Stile om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen efter Henrichsens Opgaver 1ste (A) og 2det (B) Affnit; enkelte Gange mundtlige Ovelser i Stil; ligeledes er een Version hver tredie Uge udarbejdet hjemme efter Sammes Opgaver til Overs. fra Latin til Dansk; et Par Gange er en Version skreven paa Skolen. Under Forfatterlæsningen ere de til Forstaaelsen af Stederne hørende grammatiske, antiquariske, mythologiske og litterair-historiske Oplysninger meddeelte og henviist til de Haandbøger, som ere i Disciplenes Hænder.

Græsk.

IV Klasse. Lunds Læsebog S. 6—21. Af Tregders Formlære er læst det Vigtigste af Kydlæren og Vøiningslæren; af uregelmæssige Verber ere kun de tagne med, som ere forekomne under Læsningen. — V Klasse. Nogle Stykker af Lunds Læsebog, deriblandt Brudstykkerne af Cyropadien. Xenophons Anabasis 1ste Bog. Formlæren er repeteret og de uregelmæssige Verber læste. — VI Klasse.

Homers Odyssee 21de Bog og Xenophons Anabasis 2den Bog. Formlæren er repeteret. — VII Klasse. Hele Tregders Anthologie med Undtagelse af Idyllerne, Herodot 3die Bog; af Matthiäs griech. Lesebuch Ariochos og Lukians Philopseudes; repeteret Xenophons Anabasis de 2 første Bøger. Madvigs Syntaxis er ikke læst lectieviis, men idelig benyttet til Henviisning under Læsningen af Forfatterne; med Hensyn til de fornødne mythologiske, antiquariske og litterair=historiske Oplysninger gjelder det Samme, som er bemærket ovenfor ved Latinen.

Hebraisk.

VII Klasse. Yngste Afdeling. Genesis I-XIII. Af Whittes Grammatik det Vigtigste af Formlæren. Ældste Afdeling. De forefrevne 40 Capitler af Genesis. Formlæren læst fuldstændig og repeteret.

Religion.

I Klasse. Balslevs Bibelhistorie læst heelt igjennem. En Deel Psalmer ere lærte udenad. — II Klasse A og B. Balslevs Lærebog forfra til andet Hovedstykke, Troen (§ 55). Sammes Bibelhistorie forfra til Israels Rige; desuden er Müllers Udtog af den hellige Skrift benyttet til Oplæsning og Gjenfortælling. Endeel Psalmer ere lærte udenad. — III Realklasse. Samme Lærebog fra § 55 til den tredie Artikel (§ 82) og samme Bibelhistorie fra Israels Rige (S. 40) til Jesu Videlse og Død (S. 83); Müllers Udtog er benyttet som i anden Klasse. — III stud. Klasse. Samme Lærebog fra § 55 til 4de Hovedstykke, Daabens Sacrament (§ 106). Herslevs Bibelhistorie fra 5te Periode, Juda og Israel som to særskilte Riger (S. 91), til III Afdeling, Udfigt over de hellige

Skrifter i det G. L. (S. 124), og fra IV Afdeling, det N. L.s Historie (S. 159), til Jesu Bjergprædiken (S. 176). — IV Realclasse. Samme Lærebog fra § 82 til Bogens Slutning. Balslevs Bibelhistorie fra Jesu Fjender (S. 80) til Kirkens Historie efter Apostlenes Dage (S. 101), samt det G. L.s Historie repeteret. Müllers Udtog benyttet som i 3die Realclasse. Psalmer. — IV stud. Klasse. Balslevs Lærebog Sacramenterne (fjerde og femte Hovedstykke) og Visco den kristel.=apost. Troesbekjendelse forfra til § 97 (om den guddommelige Lov). Herslevs Bibelhistorie fra Jesu Bjergprædiken (S. 176) til Lidelsen i Gethsemane (S. 229). Psalmer. — V stud. Klasse. Visco Troesb. Nr. 121—190. Herslevs Bibelhist. Det N. L. fra Jesu Paagribelse i Gethsemane til Enden samt Udsigten over Skrifterne saavel i G. L. som N. L. — VI Klasse. Visco Troesb. Nr. 190—227. Herslevs Bibelhist. repeteret heelt igjennem. — VII B. Matthæi Evang. i Grundsproget forfra til Cap. XIX. Visco Troesb. Nr. 238—275 samt forfra til Nr. 39. — A Lucas Evang. Cap. XIX til Enden og Brevet til Galaternerne. Visco Troesb. repeteret.

Historie.

I Klasse. Efter Rofods fragmentariske Fremstilling den gamle Historie og Middelalderens til Carl den Store. — II Klasse A og B. Efter samme Lærebog Middelalderens Historie samt den nyere Tids omtrent til Begyndelsen af dette Aarhundrede. — III Realclasse. Af Rofods Udtog Danmarks, Norges og Sverrigs Historie samt Frankrigs til 1598 (med enkelte Forkortelser). — III stud. Klasse. Efter samme Lærebog Frankrigs Historie til 1830.

— IV Realclasse. Af samme Lærebog Frankrigs Historie fra Henrik IV's Død, Spaniens (med Nederlandene og Portugal), Italiens og Tydslands (med Schweiz og Ungarn). Alt til 1815. — IV stud. Classe. Efter samme Lærebog er af den gamle Historie læst de forasiatiske Rigers samt Grækenlands Historie; dernæst Englands og Spaniens (derunder nogle Partier af Kalifatets, Portugals og Nederlandenes Historie). — V Realclasse. Efter samme Lærebog den gamle Historie; dernæst repeteret de tre nordiske Rigers samt Ruslands Historie. — V stud. Classe. Efter samme Lærebog er af Oldtidshistorie læst Roms Historie; dernæst Tydslands (Schweitz og Ungarn), Italiens (med Fremhævelse af den senere Middelalder), Preussens og endelig Ruslands (Polens) Historie. — VI Classe. Fædrelandets Historie efter Allens Lærebog; jevnfides dermed er affnitsviis læst Sverrigs og nogle Partier af Norges Historie efter Rofods Udtog. — VII Classe A og B læst den gamle Historie efter Thriges Lærebog og et Parti af Middelalderen efter Estrups; B alene Resten af Middelalderen.

Geographie.

I Classe. Af Ingerslevs mindre Lærebog Europa indtil Spanien. — II Classe A og B. Af samme Bog Europa fra Schweiz samt de andre Verdensdele. — III Realclasse og III stud. Classe. Efter Belschovs Geographie Europa indtil Kongeriget Belgien. — IV Realclasse og IV stud. Classe. Europa fra Belgien til Asien. — V Realclasse og V stud. Classe. Asien, Africa, America og Australien. — VI Classe. Repeteret hele Geographien.

Mathematisk og Regning.

I Klasse. De 4 Regningsarter i ubenævnte og benævnte, hele og brudne Tal efter Hansens Regnebog I og II. Regning i Hovedregning. — II Klasse A og B. Fortsættelse af Brøkrekning samt Regning med omvendte og sammensatte Forhold og Delingsregning efter Hansens Regnebog II og III. Regning i Hovedregning. Af sætning af lette geometriske Opgaver. — III Realklasse. Regning med omvendte og sammensatte Forhold, Gjennemsnitsregning, Delingsregning og Procentregning efter Hansens Regnebog III. De forskjellige Arter af Regning ere først indøvede ved Hovedregning. Regneopgave hjemme een Gang om Ugen. Steens elementaire Arithmetik til Art. 53 med tilsvarende Opgaver efter Sammes mathematisk Opgaver for det indledende Cursus. Munds Geometrie, 5te Udgave, til Art. 144. Af sætning af lette geometriske Opgaver og af Maalestokke, samt praktisk Opgaver i Beregning af de afslatte Figurers Fladeindhold. — III stud. Klasse. Steens elementaire Arithmetik til Anhanget og tilsvarende Opgaver efter Sammes mathematisk Opgaver for det indledende Cursus. Geometrisk Tegning som i 3die Realklasse. — IV Realklasse. Procentregning, Decimalbrøt, Beregning af Flader og Legemer, Regning med fremmed Mønt, Maal og Vægt samt Coursberegninger efter Hansens Regneb. III og Regnebog for høiere Realclasser. Hovedregning og Hjemmeopgaver een Gang om Ugen. Steens elementaire Arithmetik fra Art. 53 til Anhanget og de tilsvarende Opgaver efter Sammes Opgaver for det indledende Cursus. Sammes elementaire Algebra § 1. Repeteret hele Steens elementaire Arithmetik. Munds Geometrie, 5te Udgave, fra Art. 138 til 303. Johnsens geometriske Tegneopgaver Nr. 15—22, 28—43 og 67—75. — IV stud.

Klasse. Steens element. Algebra § I. Repeteret Steens elemt. Arithmetik § I—III. Øvelse i blandede Opgavers Løsning efter Steens Exempelsamling og i Regning med Potenser. Mundts Geometrie 5te Udg. Art. 1—192. — V Realclasse B. Kvadratrod og Cubifrod, Beregning af Flader og Legemer, Oplosning af Ligninger af 1ste og 2den Grad og endeel Opgaver til Indøvelse af Logarithmer og deres Anvendelse; een Regneopgave hjemme hver 8de eller 14de Dag. Steens elementaire Algebra fra § 2 til Enden. Mundts Geometrie, 5te Udgave, fra Art. 303 til Enden. Johsens geometriske Tegneopgaver S. 45—73. — V Realclasse A. Opgaver til Indøvelse af de forskjellige Arter Regning efter Hansens større Regnebog; een Regneopgave hjemme hver 8de eller 14de Dag. Steens elementaire Algebra fra § 5 til Enden. Mundts Geometrie, 3die Udgave, Art. 477—545 og 595—627. Repeteret hele det mathematiske Curfus. Øvelser i Projectionstegning, tildeels uden nøiagtig Affætning. Begge Afdelinger have foruden de ved Overhøringen i Mathematik forefaldende Opgaver havt een Times skriftlige Øvelser hver Uge paa Skolen og 2 mathematisk Opgaver hjemme. — V stud. Klasse. Steens element. Algebra Art. 13—27. Repeteret Steens element. Arithmetik Art. 54—64 og elemt. Algebra Art. 1—12. Øvelse især i Regning med Rodstørelser og Proportioners Anvendelse. Mundts Geometrie 5te Udg. Art. 140—145, 193—302, 321—332, 345—371. — VI Klasse. Steens rene Mathematik 2det Udg. I, 87—108, 110—114, 116—127, 135—146, 154—157. Ramus's Geometrie I 109—110, 112—115 V—VI, 117—121 III, 121 VII—127. Det sidste er indøvet ved Exempler paa Skolen og en skriftlig Opgave ugentlig udarbejdet hjemme i den største Deel af Aaret, ialt 29 indtil

Enden af Mai. — VII Klasse B. Steens rene Mathematik II 1—6, 12—22, 38—43, 47—51; III 13—17, 19—26. Ramus's Trigonometrie I 1—7, 9—15 med nogle Udcladelser. Begyndelsen af Stereometrien efter Ramus's Geometrie II 1—16, 18—27, 30—48. Dvølse paa Skolen især i Ligningers Oplosning og Logarithmers Anvendelse; en skriftlig Opgaver hjemme om Ugen, ialt 30 indtil Enden af Mai. — VII Klasse A. Resten af Stereometrien efter Ramus's Geometrie II 50—54 (efter Dictat), 55—75 (med Forfortning af Bevøiserne), 86—88. De sphaeriske Grundformler efter Ramus's Trigonometrie. Repeteret det hele mathematiske Cursus. To skriftlige Opgaver om Ugen, ialt 56 indtil Midten af Mai.

Naturlære og Astronomie.

V Realklasse B. Holtens Naturens almindelige Love 2det Udg. Art. 1—127 og 272—304. Johnstrup's de chemiske Grundstoffer. — A. Holtens Naturens almindelige Love 2den Udg. Art. 127—195 og 237—318, Meteorologie efter Silfverbergs chemiske Physik. Repeteret det hele Cursus. — VII Klasse B. Ørsted's mechaniske Physik 3die Udg. til Art. 206. Müllers chemiske Physik til Dampmaskinen. — A. Ørsted's mechaniske Physik Art. 206 til Enden. Müllers chemiske Physik Meteorologien. Mundts Grundtræk af Astronomien. Repeteret det hele Cursus.

Naturhistorie.

I Klasse. Pattedyr og Fugle efter Lütkens mindre Lærebog. — II Klasse. Krybdyr, Padder, Fiske, Leddyr og Bløddyr efter samme Bog. — III Realklasse og III stud. Klasse. Planteriget efter Strøms Plantelære.

Pattedyrene fra Aberne til Gnaverne efter Lüttkens „Dyrriget.“ — IV Realclasse og IV stud. Classe. Pattedyrene forfra til Aberne, og fra Gnaverne til Enden, samt Fuglene, efter samme Bog. — V Realclasse og V stud. Classe. Krybdyr, Padder, Fiske og Bløddyr efter samme Bog. — VI Classe. Plantelæren efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Zoologie og Botanik, med mundtlige Forandringer og Tilfætninger. Leddyrene efter Lüttkens „Dyrriget“, og hele Bogen repeteret.

4. Disciplene.

Indod Slutningen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 180, hvoraf elleve dimitteredes til Universitetet, otte forlode Skolen efter at have bestaaet ved Afgangsexamen for Realelever, og desuden tretten udmeldtes inden det nye Skoleaars Begyndelse. Efter Indlemmelsesprøven optoges i August s. A. tredive, saa at det største Antal iaar har været 178, af hvilke i Løbet af Aaret hidtil (Beg. af Juni) er udtraadt ti, nemlig een af VI, to af V stud., een af V Realcl. B, een af IV stud., to af IV Realcl., to af III Realcl. og een af II Cl. B. Skolen frekventeres altsaa for nærværende Tid af 168 Disciple fordeelte paa 11 Classer i efterfølgende alphabetisk Orden (De, hvis fuldstændige Navne og Fædres Navne ere angivne, ere de sidst indkomne):

VII Classe A: 1. M. Cl. Gery. 2. A. R. Hasfelager. 3. P. E. Haugsted. 4. F. B. F. Hillerup. 5. S. S. Jespersen. 6. E. B. Lund. 7. E. Th. Meldal. 8. E. A. Møller. 9. G. P. Winter. VII B. 10. H. R. W. H. Bjering. 11. A. G. Hansen. 12. H. B. Hansen. 13. B. A. Hey. 14. D. B. E.

Lehmann. 15. J. H. Petersen. 16. G. L. J. A. Sid. 17. E. E. D. Silfverberg. 18. H. J. Truelsen. 19. P. S. Vilhjelm. 20. D. Chr. F. Windinge. 21. Th. F. Winther.

VI Klasse: 1. S. E. Andersen. 2. F. F. Bjer- ring. 3. Chr. E. L. Enghoff. 4. H. Chr. S. Hel- veg. 5. E. B. N. Huth. 6. A. N. Ipsen. 7. E. Jacobaus. 8. D. Ruhr. 9. N. Th. H. Lange 10. A. A. E. Lassen. 11. F. Chr. Lund. 12. P. R. J. Møller. 13. P. Pedersen. 14. P. J. S. Niemann. 15. M. E. Seedorff. 16. H. F. Struer.

V stud. Klasse: 1. J. B. Faber. 2. Chr. E. Holck. 3. Fr. E. Chr Jensen. 4. Th. D. Chr. D. Lund. 5. Chr. J. Krüger. 6. Th. S. F. Worm.

V Realklasse A: 1. S. Chr. Brandt. 2. N. Chr. L. Jensen. 3. A. Fr. Chr. E. Rjær. 4. E. Warberg. B: 5. J. Bang. 6. E. J. Brandstrup. 7. A. Chr. A. Döcker. 8. E. E. Harboe. 9. Fr. G. Sch. Knudsen. 10. H. B. Langkilde. 11. B. E. Maar. 12. D. Schjær. 13. A. N. P. Seedorff.

IV stud. Klasse: 1. D. Harestrup. 2. H. N. Fr. Arctander. 3. Th. H. Barfod. 4. S. E. Chr. Barnekow. 5. A. L. E. Clement. 6. A. Chr. Frydens- berg. 7. E. A. B. S. Hansen. 8. Th. M. Hen- nings. 9. N. E. Hofman (Bang). 10. D. E. Hylde- gaard. 11. P. L. Ipsen. 12. J. Jacobsen. 13. B. Koppel. 14. B. Krarup. 15. Th. Chr. Lang- kilde. 16. Frederik Christian Lorenzen (Pastor Lorenzen i Skejby). 17. H. M. F. Lund. 18. G. N. F. Møller. 19. Chr. A. Rammeskov. 20. D. Ranzau. 21. E. Chr. W. Steenbuch. 22. H. F. W. Wandall. 23. M. Weber.

IV Realclasse: 1. Th. Bang. 2. E. E. S. Dalgas. 3. A. E. Edsberg. 4. H. Chr. M. Frydendahl. 5. E. S. Hansen. 6. S. U. Hansen. 7. E. A. Hofman (Bang). 8. A. Th. E. Lind. 9. S. B. Petersen. 10. R. S. Petersen. 11. Chr. S. Schmidt.

III stud. Classe: 1. Vilhelm Savdaf van der Na Bertelsen (Forpagter Bertelsen paa Nislefsgaard). 2. P. Th. Engelstoft. 3. N. P. Hennings. 4. B. E. S. Langkilde. 5. G. F. S. Lassen. 6. N. A. Lund. 7. Chr. S. Madsen. 8. Hans Fjergen Møller (Kjøbmand Møller i Middelfart). 9. Th. B. Møller. 10. M. L. Nielsen. 11. N. P. H. D. Petersen. 12. G. Philipsen. 13. Johannes Theodor Suhr (Consul Suhr i Nyborg). 14. S. Teisen.

III Realclasse: 1. A. D. Bang. 2. H. E. Baumgarten. 3. Herman Magnus Anton Bülow (afd. Major Bülow). 4. H. Ch. Christensen. 5. S. P. F. Frydendahl. 6. Christian Emil Schmidt Haastrup (afd. Birkedommer Haastrup paa Riselund). 7. R. S. Harder. 8. N. Chr. Jensen. 9. L. D. Sürgenfen. 10. Chr. Krag. 11. F. B. Kollesgaard. 12. H. N. A. Lund. 13. M. B. Møller. 14. A. S. Worm.

II Fællesclasse A: 1. D. L. Bang. 2. Hans Carl van der Na Bertelsen (Broder til Nr. 1 i III st. Cl.). 3. Carl Christian Adam Frits Bülow (Broder til Nr. 3 i III R.). 4. E. E. Christensen. 5. H. S. Dorck. 6. A. Th. Frydensberg. 7. Chr. F. Hagenau. 8. H. S. Hansen. 9. A. M. Jensen. 10. H. Fr. F. Jensen. 11. S. Chr. S. Møller. 12. Chr. D. Th. Scheving. 13. Chr. S. W. Schulin. 14. E. F. S. Schönberg. 15. Ch. L. Wilken.

II Fællesklasse B: 1. H. P. Andersen. 2. N. Bang. 3. F. S. Bille. 4. Chr. S. Bloch. 5. F. D. Chr. Bülow. 6. Chr. A. E. Frydendahl. 7. S. N. Ipsen. 8. S. N. Johnsen. 9. E. M. S. Kisbye. 10. E. F. E. Langkilde. 11. F. H. G. H. Stockfleth. 12. David Herman Theodor Theilgaard (afd. Viinhandler Theilgaard i Randers). 13. A. F. Windel.

I Fællesklasse: 1. Lorenz Nicolai Bagger (Politibetjent Bagger i Odense). 2. Gustav Wilhelm Blom (praktiserende Læge Blom i Odense). 3. Adolph Nicolai Fogtmann (Kjøbmand Fogtmann i Odense). 4. Lauritz Balslev Grønlund (Guldsmed Grønlund i Odense). 5. Carl Pauli Harder (afd. Distriktslæge Harder i Kjørteminde). 6. Axel Henrik Saxtorph Helveg (Stadslæge Helveg i Odense). 7. Christian Frederik Andreas Tonnies Jensen (Pastor Jensen i Odense). 8. Lauritz Jørgensen (Skolelærer Jørgensen i Kullerup). 9. Johannes Brandt Kisbye (Pastor Kisbye i Aunslev). 10. Albert Christian Kragh-Müller (Adoptivson af Overlærer Kragh i Odense). 11. Matthias Wilhelm Krarup (Gudsforvalter Krarup paa Birkeholm). 12. Rudolph Conrad Langkilde (Bøgermester Langkilde paa Frederiksgave). 13. Lauritz Andreas Ludvig Liimkilde (Kjøbmand Liimkilde i Odense). 14. Christian Frydendahl Mægaard (Kjøbmand Mægaard i Odense). 15. Jørgen Niels Theoder Michelsen (Lærer Michelsen i Odense). 16. Niels Christian Nielsen (Huusmand Niels Hansen i Munkboe). 17. Jens Fangel Poulsen (Kjøbmand Poulsen i Odense). 18. Carl Henrik Schnackeborg (Kjøbmand Schnackeborg i Odense). 19. Georg Adolph Peter Stockfleth (Capitain v. Stockfleth ved 5te Bataillon). 20. Carl Joachim Teisen (praktiserende Læge

Teisen i Odense). 21. Jacob Frederik Torup (Skolelærer Torup i Aunslev). 22. S. F. Wilken.

Desuden have paa Grund af Krigsforholdene 9 Disciple fra Fredericia lærde Institut og een fra Flensborg Skole som Hospitanter deeltaget i Underviisningen i de Classer, til hvilke de syntes mest at passe. Af disse have dog 4 Fredericianere atter forladt Skolen i Slutningen af Mai.

5. Stipendier og Legater.

Med Ministeriets Resolution af 5te October f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret 18⁶³/₆₄ fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rdl.: M. E. Berg, A. R. Hasselager, E. B. Lund, A. G. Hansen, H. J. Truelsen, D. C. F. Windinge, P. J. S. Niemann, M. E. Seedorff.

2. Mellemsste Stipendium 35 Rdl.: P. E. Haugsted, S. E. Andersen, D. Ruhr, P. R. J. Møller, C. J. Krüger, P. L. Ipsen.

3. Laveste Stipendium 20 Rdl.: L. E. D. Silberberg, C. E. L. Enghoff, A. A. H. Forsberg, A. R. Ipsen, J. Jacobsen, C. J. Madsen.

Alle disse Stipendier ere blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: G. P. Winther, H. L. W. H. Bjerling, H. B. Hansen, C. B. R. Huth, A. A. E. Lassen, H. Aarestrup, Ch. S. F. Worm, N. E. L. Jensen, A. F. E. E. Kjær, C. J. Brandstrup, F. E. F. Fischer, F. G. S. Knudsen, D. Schjær, A. N. P. Seedorff, D. Aarestrup, S. E. E. Parnekow, C. A. Crone, A. E. Frødensberg, C. A. B. S. Hansen, T. M. Hennings, N. E. Hofman-Bang, D. E. Hylbgaard, B. Koppel, G. N. F. Møller, C. E. B.

Steenbuch, H. F. Wandall, E. E. F. Dalgas, H. E. M. Frydendahl, E. S. Hansen, G. F. S. Lassen, Th. B. Møller, N. P. H. D. Petersen, G. Philipsen, R. S. Harder, E. F. S. Schønberg, J. N. Ipsen, Chr. F. A. T. Jensen, og som extraordinaire Gratister, G. E. J. A. Sisk, S. N. Johnsen og N. Chr. Kragh = Müller.

5. Underviisning for nedfat Betaling: N. Bang og H. Chr. Larsen.

De to Skolen tillagte Portioner af det Møltkefke Legat, hver paa 40 Rdl. oppebares af Disciplene H. E. W. H. Bjerling og D. E. Bang. Det Baggerfke Præmielegat tildeeltes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene M. E. Gerg af VII Cl., D. Chr. F. Windinge af VI Cl., P. S. St. Riemann og P. R. S. Møller af V Cl.

Det større Baggerfke Legat for Dimissfi tildeeltes Dimittenderne N. Th Hæffelager og H. F. Nissen. Af Frøken Ernst Legat bleve de to større Portioner (hver 87 Rdl.) tillagte Chr. N. Hansen og N. Chr. R. Worm, 4 af de mindre Portioner (hver 72 Rdl.) B. F. N. Bille, E. W. S. Camradt, E. A. Feilberg og S. Ehrf. N. Pade. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning stud. philol. J. H. Andresen, stud. theol. N. B. Aagaard og stud. juris B. A. F. Hansen (dimitterede 1862) en extraordinair Understøttelse af 50 Rdl. hver. Af Stipendieoverskuds-fonden er ifølge Ministeriets Resolution af 5te Octbr. f. A. udbetalt Discipel i VI Klasse P. Pedersen en Understøttelse af 50 Rdl. og ifølge Sammes Resolution af 30te Dec. f. A. og 25de Mai d. A. Discipel i 1ste Cl. N. Chr. Nielsen 10 Rdl. kvartaliter til Dækning af hans Skolepenge fra Januar til Udgangen af Juli Kvartal.

6. Udtog af Skolens Regnskab for Finantsaaret 18^{63/64}.

	Indtægt.	Rd	ß
1. Beholdning efter Regnskabet 18 ^{62/63}		2698	86½
2. Renter af Skolens Capitalformue		1684	52
3. Fordebogsindtægter og Indtægter af Kirker og Præstekald (efter Fradrag af Udgifterne)		8429	34½
4. Skolecontingenter og Refusion fra Stipen- dieoverffudsfonden		5830	16
5. Forskjellige ubestemte og extraordin. Indtægter:			
a) Renter af Mules Legat		14	31
b) Efter Decisionen til Regnskabet for 18 ^{61/62}		"	2
c) Godtgjørelse for extraordinair Indqvar- tering		8	30
d) Tilskud fra den almindelige Skolefond.		7300	"
e) Indeholdte Præmier til Livrente- og For- sørgelsesanstalten		717	69
Udenfor Finantsloven:			
6. Optaget en i Sparekassen indestaaende Capital		60	90
7. Afdrag paa Laan		50	"
8. Kjøbesum for bortsolgt Fordegods		14238	40
	Summa Indtægt	41032	67
	Udgift fradraget med	39,265	95
Bliver Kassebeholdningen den 31te Marts 1864		1766	68

	Udgift.	Rdt	ß
1.	Prioritetsudlaan	14299	34
2.	Gager til faste Lærere med Sædtillæg....	17483	80
3.	Inspectors og Bibliothekarens Løn.....	250	"
4.	Bedellens Løn	155	"
5.	Lærernes Andeel i Skolepengene	1828	81
6.	Betaling til Timelærere og for Extratimer til Skolens faste Lærere	1867	42
7.	Skolens Bibliothek og videnskabelige Apparater	349	79
8.	Bygningernes Vedligeholdelse	375	86
9.	Leie for Svømmepladsen	25	"
10.	Inventariets Vedligeholdelse	100	70
11.	Brandsfelses- og Belysningsforbrødenheder ..	517	64
12.	Skatter og Afgifter	365	"
13.	Regnskabsføringen	470	"
14.	Forskjellige løbende og extraordinaire Udgifter:		
	a) Skoleopvarmning	20	"
	b) Reengjøring	83	40
	c) Porto, Protocoller og Skrivematerialier	176	6
	d) Programmer og Skolehøitideligheder...	131	80
	e) Andre Udgifter	10	"
	f) Udgifter efter Decisionen til Regnskabet for 18 ⁶¹ / ₆₂	"	24
15.	Riffelskydningsøvelser	38	12
16.	Indsendte Præmier til Livrente og Forsør- gelsesanstalten	717	69
	Summa Udgift	39265	95

7. Bibliotheket.

I nedenstaaende Fortegnelse over Bibliothekets Tilvæxt indtil Udgangen af Mai ere de fra Cultusministeriet sendte Skrifter betegnede med †, Privates Gaver med *. Løbenummerne henvise til de tilsvarende Rubriker i den i 1859 udfomne Hovedfortegnelse. De regelmæssigt udkommende Tidsskrifter ere anførte med den fulde løbende Aargang.

I. Litteraturhistorie.

4. † Broman, A. Th., Om beskaffenheten af Romarnes äldsta nationella poesi. Prg. Falun 1862.
 6. † Erslev, Th. S., Supplement til „Alm. Forf.=Lex. f. Konger. Danm. osv.“ indtil Udg. af A. 1853. 10. S. Kbh. 1862.
 7. † Bjursten, H., Om den Svenska Romansen. Prg. Stockh. Gymn. 1862. 4.
 10. † Broberg, S., Hotel Rambouillet. Prg. Odj. 1863.
 12. Archiv f. das Studium der neueren Sprachen u. Literaturen. Hrsg. v. L. Herrig. 33—34. B. Brnschw. 1863.
- Litterarisches Centralblatt für Deutschland, hrsg. v. Fr. Zarncke. 1864. Sz.

II. Encyclopædiske og blandede Skrifter.

13. Nordiskt Conversations-Lexicon. 1—5. B. Kbh. 1858—63. (Slutning.)
- 15a. † Oversigt over d. kgl. dsk. Vidensk. Selskabs Forhandlingar m. m. 1861 Nr. 7-8 (Nvb.-Dec.), 1862 Nr. 1-6 (Jan.-Nvb.), 1863 Nr. 1-4 (Jan.-Apr.). Af. G. Forchhammer. Kbh.

- 15b. Danſt Maanedſkrift. 2. Række. Red. og udg. af
M. G. G. Steenſtrup. 1864, 1—2. B. Kbh.
Illuſtreret Tidende. Kbh. 1864. Fol.
Nordisk Universitets-Tidſkrift. 9. Aarg. 1 H.
Kbh. 1863.

III. Sprog og Nationallitteraturer.

23. Berg, C., Græſt=Danſt Ordbog til Skolebrug. 1—9. S.
Kbh. 1862—63.
† Stephanus, H., Thesaurus Graecae linguae. Vol. I.
fasc. 11-12. Par.
31. † Feilberg, Om Konjunktivens Betydning i den latinske
Sætningsbygning. Prg. Kriſtſand 1862.
34. Griechiſche Proſaiker in neuen Uebs., hrſg. v. C. N. v.
Dſiander u. G. Schwab. 331—342. Bdch.
Stuttg. 1862—63.
35. Aristophanes.
† Jaſper, C. F. C., Des Ariſtophanes Urtheil über
die drei groſen Tragiker Athens. Prg. Altona
1863. 4.
Euripides.
† Trede, H., Qua arte Hecuba Euripidea composita
ſit. Prg. Kiel 1863. 4.
Platon.
† Jeſſen, P. H., Zu Platons Protagoras. Prg.
Glückſt. 1863. 4.
37. Flemmer, E., Udvalg af Sølvalderens proſaiſke For-
fattere. 1-2. H. Kbh. 1863. (10 Explr.)
Römiſche Proſaiker in neuen Uebs. hrſg. v. C. N. v.
Dſiander u. G. Schwab. 230—231. Bdch.
Stuttg. 1863.

38. Horatius Flaccus, Q., Oder og Jubeldigt. Overs. og opl. af L. Ove Kjær. Kbh. 1863.
- Livii, T., *historiarum Romanarum libri qui supersunt*. Ex rec. J. N. Madvigii edd. J. N. Madvigius et J. L. Ussingius. Vol. 3. p. 1. Haun. 1863.
- † Ovidii Nasonis, P., *epistola XIX Heroidum: „Hero-Leandro“* metriskt öfvs. af P. F. Widmark. Prg. Luleå 1862. 4.
- † Terentseus Nyfspiel. Öfvs. af H. R. Whitte. Selvsplageren. Prg. Rand. 1863.
42. Kjær, L. O., *Studier af Oldtidslivet og Oldtidshistorien*. Kbh. 1864.
- Tidsskrift for Philologi og Pædagogik*. 5. Aarg. Kbh. 1863-64.
45. † *Annales regum Mauritanie a condito Ibrisidarum imperio ad a. fugæ 726* ed., vert. et illustr. C. J. Tornberg. V. 1-2. Ups. 1843-46. 4.
46. * *Codex argenteus sive sacrorum evangeliorum versionis Gothicae fragmenta*. Ed. A. Uppström. Ups. 1854-57. 4.
- † Uppström, A., *Matthæi Evangelium på Götiska jemte ordförklaring och ordböjninglära*. Ups. 1850.
- † Mehren, A. F., *Syrien og Palestina, Studie efter en arabisk Geograph fra 13-14*. Aarb. med en Indledning. Prg. Kbh. Univ. K. F. 1862. 4.
47. Frigner, S., *Ordbog over det gamle norske Sprog*. 4. H. Kristn. 1863.
- Jonsson, E., *Oldnordisk Ordbog ved det kgl. nordiske Oldskrift-Selskab*. Fortale. Kbh. 1863.
48. Hjort, V. B., *Eddasangene forklarede som Bidrag til Verdensaandens Historie*. 2. H. Kbh. 1863.

49. Meyer, L., Fremmedordbog. 4 Udg. ved F. P. J. Dahl. Kbh. 1863. (Slutning.)
50. † Knudsen, K., Er Norsk det Samme som Dansk? Prg. Kristn. Kathsk. 1862.
51. * Berg, A., og Marx, W., Dansk Læsning til Skolebrug for ældre Børn. Kbh. 1863.
52. * Harestrup, E., Efterladte Digte. Udg. ved Chr. Winther og F. L. Liebenberg. Kbh. 1863.
- Andersen, H. C., Samlede Skrifter. 24. B. 3 Spanien. Kbh. 1863.
- † (Bang, O. L.) Sange af Dr. B—o. Kbh. 1862.
- † Manden bedre end hans Nygte. Et Digt af 101. Kbh. 1862.
- † Gud veed, hvortil det er godt! Kbh. 1861.
- † 101 Gaader og Charader. Julegave for 1861. Kbh. 1861.
- * Becker, T. A., Vandrefalken. Et Eventyr. Kbh. 1863.
- * Goldschmidt, M. A., Fortællinger og Skildringer. 1. B., 2. B. 1—2. H. Kbh. 1863—64.
- Molbech, Chr. K. F., Digte, lyriske og dramatiske. 1-2. B. Kbh. 1863.
- * Nielsen, A., Fra Landet, Billeder af Folkelivet i Sjælland. 3. Sml. Kbh. 1863.
- 52b. * Ibsen, H., Konges Emnerne. Historisk Skuespil. Christn. 1864.
- * Meltzer, H., Smaabilleder af Folkelivet. II. Christn. 1862.
- * Munch, A., Hertug Skule. Tragoedie. Kbh. 1864.
- * Thoresen, Magdl., Signes Historie. En Fortælling. Kbh. 1864.
54. † Bojesen, E., Nogle Ord til Afsked ved min Afgang fra Sorø Akademis Rektorat. Prg. Sorø 1863.

55. † Rydqvist, J. E., Svenska språkets lagar. 1-2. B. Stockh. 1850-60.
56. † Arwidsson, A. I., Svenska fornsånger. 1-3. D. Stockh. 1834-42.
(Carl XV), En Samling dikter. Stockh. 1863.
- * Orvar Odd (Sturzen-Becker). La Veranda. Kbh. 1861. — Stycken i små ramar. Blandade poesier. Kbh. 1862.
57. Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 4. Bs. 1 Lfr. Lpz. 1863.
58. † Aspling, H., Vermischte Bemerkungen über deutsche Idiotismen, durch Sprachproben beleuchtet. Prg. Norrköping 1862.
59. * Fibiger, D., Materialier til mundtlig og skriftlig Dvs. fra Danst til Tydsk. Kbh. 1863.
67. * Carleton, W., Træk og Skildringer af det irske Folkeliv. Dvs. af L. Moltke. Kbh. 1863.
- * Combe, W., Doktor Syntax'es mærkværdige Reiseæventyr. Ovs. af H. Schou. Kbh. 1863.
- * Ringslev, E., Hypatia eller nye Fjender i en gammel Skiffelse. Dvs. af H. E. F. Laasén. 1-2 D. Dds. 1863.
- Shakespeare's, W., Dramatiske Værker, dvs. af P. Foerjom. 3. Udg. omarb. af E. Lembcke. 8-9 H. Kbh. 1863.
70. * Ingerslev, E. F., Materialier til at indøve den franske Formlære. 3. Udg. Rand. 1863.
74. Dante Alighieris guddommelige Komædie. Dvs. af E. H. R. F. Moltbech. Parabiset. Kbh. 1862.

IV. Theologi.

86. † Psarski, Kristna kyrkans tilstånd under Apostlarnes tid. Prg. Carlskrona 1862. 4.

89. * Kimbert, Ansgars Levnetsbeskrivelse, osv. af P. A. Fenger. Kbh. 1863.
90. * Martensen, H., Til Forsvar mod den saakaldte Grundtvigianisme. 2. Dpl. Kbh. 1863.
91. * Religiøse Studier. Uddrag af en Dagbog. Kbh. 1863.
97. Ulfens, D. S., Lærebog i den bibelske Historie. Kbh. 1863.
99. † Beckman, J. W., Den nya Swenska Psalmboken, frammskild uti Förföf till Swenssk Psalmbistoria. 1—5. H. Stockh. 1845—57. 4.

V. Filosofi.

103. * Baggesen's, J., philosophischer Nachlaß. Hrsq. v. E. A. R. Baggesen. 2 B. Bern 1863.

VII. Pædagogik.

105. Archiv, Pædagogisches, hrsq. v. W. Langbein. 6. Jahrg. 1864. Stettin.
106. † Alander, P. G., Den lämpligaste fördelningen af den dagliga lästiden vid elementar-läroverken. Prg. Skara 1862. 4.
- Ingerslev, C. F., Om de lærde Skolers Underviisningsplan. Et Forslag. Kbh. 1864.
- Zeitschrift f. das Gymnasialwesen, hrsq. v. W. Hollenberg, R. Jacobs, P. Rühle. 18. Jahrg. 1864. Brl.
109. † Blom, Om det franske Sprog og dets Stilling i de blandede Skoler. Prg. Tromsø 1862.
- † Listow, C., Nogle Bemærkninger om Oldnordisk som Lærefag i de lærde Skoler. Prg. Hrlfsh. 1863.

- * Blenche, S. E. L., Anvisning til methodist ordnede
 Øvelser til Brug ved Udarbejdelser i Modersmaalet.
 Kbh. 1863.
- † Ruth, C. O., Några ord om undervisningen i moders-
 målet, med synnerligt afseende på våra högre ele-
 mentär-löroverk. Prg. Malmö 1862. 4.
114. † Andersson, G., Andersson, J., Mosberg, A. L.,
 Siljeström, P. A., Strömberg, Th., Reseberät-
 telser rörande skolväsendet i Danm. och Tyskland.
 Prgg. Lund, Wexjö, Westerås, Stockh. n. elemetsk.,
 Strengnäs 1862.
- † Rietz, J. E., Skånska Skolväsendets historia.
 Lund 1848.
115. † Vinde, A. C. B., Meddelelser ang. Kbh's. Univ., d. polyt.
 Lærestift m. m. 1849—56. 7—8. 5. Det
 lærde Skolevæsen. Kbh. 1863—64.
116. Kjøbenhavns Universitet.
 † Prg til Kong. Fødsf. 1862 og 1863, til Reformf.
 1862. 4.
 † Forelæsningskatalog 1863, 1—2.
 † Liste over Afgangsex. og Udgangsex. 1863.
 † Liste over filosofihist Ex. 1858, 61, 62, 63.
 † Programmer til Ex. 1863 fra de lærde Skoler og
 høiere Realskoler i Aalborg, Aarhus, Frederiksborg,
 Helsingør, Herlufsholm, Horsens, Kjøbenhavn
 (Mtrpft., Brydst. i Kbh., Brydst p. Chrh., v. We-
 stens Inst., Latin- og Realf. i St. Kongensg.),
 Rolding, Nykjøbing, Odense, Randers, Renskjævik
 (1862), Ribe, Roeskilde, Rønne, Slagelse, Sorø,
 Viborg.
 Horsens.
 † Jørgensen, C., Fortegnelse over Horsens l. Skoles
 Bogsamling. Horsens 1863.

Lyngby Seminarium.

† Langhoff, E., Hist. Beretning om det kgl. Skolelærerseminarium i Lyngby. Kbh. 1863.

117. † Programmer til Ex. 1863 fra de lærde Skoler i Flensborg, Haderslev, Schleswig.

Haderslev.

† Thrige, S. B., Bidrag til Hadersl. l. Skoles ældre Historie. Prg. Hadersl. 1863.

118. † Programmer til Ex. 1863 fra de lærde Skoler og høiere Realskoler i Altona, Glückstadt, Kiel, Meldorf, Plön, Rendsburg, Rugeburg.

119. † Programmer til Ex. 1862 fra de lærde Skoler og Realsk. i Christiania (Kathst., Visfens, Borger- og Realsk.), Christianssand, Drammen, Molde, Skien, Tromsø. Christiania Borger- og Realsk.

† Bernhoft, Th. C., Om Religionsunderviisningen. Prg. 1862.

Drammen.

† Fortegn. over Skolens Bogfaml. (Forts.) Prg. 1862. Molde.

† Brinchmann, Molde Middele og Realsk. i dens første 30 Aar. Prg. 1862.

Tromsø.

† Blom, Om Russisk som Læregjenstand for denne Skoles Realelever. Prg. 1862.

- † Programmer til Ex. 1862 fra de høiere Underviisningsanstalter i Carlskrona, Carlstad, Christianstad, Falun, Gefle, Göteborg, Helsingborg, Hernösand, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Linköping, Luleå, Lund, Malmö, Norrköping, Nyköping, Skara, Stockholm (2), Strengnäs, Umeå, Upsala, Wenersborg, Westervik, Westeras, Wexjö, Wisby, Örebro, Östersund.

VIII. Lovfyndighed.

122. Love og Anordninger m. m. f. A. 1863. Smf. og
udg. af T. Algreen-Ussing. 8 D. Kbh. 1863—64.
Kgl. Reskripter og Resolutioner m. m. f. A. 1857,
smf. og udg. af T. Algreen-Ussing. Næste
Række. Kbh. 1863.

IX. Politik og Statsøkonomi.

128. W., A., Stitser af Livet i et dansk Fængsel. Kbh. 1863.

X. Historie og Geographi.

133. * Thrige, S. B., Lærebog i den gamle Historie til
Brug for de lærde Skoler. 2. Udg. (Thrige, S.
B., og Bloch, B. A., Lærebog i Verdenshist. 1. D.)
Kbh. 1863.
135. † Bang, J. P., Kong Agis den Tredie af Sparta. Prg.
Ronne 1863.
139. † Ussing, J. L., Prøve paa en Fremstilling af Græ-
kernes og Romernes huuslige og private Liv. Prg.
Kbhs. Univ. K. F. 1863. 4.
141. † Bohstedt, De rebus capitalibus Atheniensium, quae
τῶν φονικῶν nomine comprehenduntur. Prg. Rendsb.
1863. 4.
- † Frahm, H., Ueber die Bedeutung der griechischen Opfer.
Prg. Ratzeb. 1863. 4.
- † Harries, C., Ueber Art. u. Wesen der alten Griechen.
Prg. Meltdorf 1863. 4.
144. Antjær, S., Geogr.=statistisk Haandbog. 1—2. B.
Kbh. 1858—63. (Slutning.)
Löffler, E., Lærebog i den physiske Geogr. Kbh. 1864.

- Petermann, A., Mittheilungen über neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. 1864. — Ergänzh. 11—12. Gotha. 4.
- † Ågren, Sv., Geogr. Konstruktions-beskrifning. 1. Afd. Fysisk-geogr. Stockh. 1850. (Med 7 løse Tavler i Omslag.)
146. * Baldwin, W. C., Sydafrikanske Rejsminder. Udg. af F. C. Sørensen. Kbh. 1864.
- * Barfod, Fr., En Rejse i Dalarne. Kbh. 1863.
- * Carstensen, W., Japans Hovedstad og Japaneserne. Kbh. 1863.
- * Friis, Grindringer fra et Togt med Fregatten „Sjælland“ til Brasilien og Vestindien 1860—61. Kbh. 1863.
- * Holm, J., Korvetten Heimdals Togt til de vestindiske Farvande 1861—62. Kbh. 1863.
- * Kornerup, J., Skildringer fra Spanien i 1860. Kbh. 1863.
- * Schmidt, B., Reise i Grækenland, Ægypten og det hellige Land. Kbh. 1863.
147. † Aarsberetninger fra det kgl. Gehejmearchiv. Udg. af C. F. Wegener. 3. Bs. 3. H. Kbh. 1863. 4.
- * Regesta diplomatica historiæ Danicæ, cura societatis regiæ scientiarum Danicæ. Tom. post. IV (1626—48). Kbh. 1863. 4.
149. † Frederik VII, Om Bygningsmaaden af Oldtidens Jættestuer. 2. Udg. Kbh. 1862.
- † —, Ueber den Bau der Riesenbetten der Vorzeit. Kph. 1863.
- † Hovgaard, D. A., Gotfred, Underfonge i Inyland, mod Karl d. St., romersk Rejser. Forts. Prg. Marh. 1863.

- Oldskrift-Selskab, Det kgl. nordiske, Aarsmøde Mai 1862.
- † Steenstrup, I. I. S., Et Blik paa Natur- og Oldforskningens Forstudier til Besvarelsen af Spørgsmaalet om Menneskeslægtens tidligste Optræden i Europa. Prg. Kbhs. Univ. Ref. 1862. 4.
- Worsaae, J. J. A., Den danske Erobring af England og Normandiet. Kbh. 1863.
166. Beck, Ch., Generalmajor Olaf Ryes Tilbagetog gennem Nørrejylland 1849. 2. Opl. Kbh. 1863.
167. † Hundrup, F. C., Biogr. Efterretninger om dimitterede Disciple fra Slagelse I. St. 2. H. Prg. Kjøeb. 1863.
168. * Birkedal, V., En Livsførelse. 1-2. Ods. 1863-64.
- † Hammerich, M., Oehlenschlägers Ungdom. Prg. Brgdsk. p. Chrh. 1863.
169. † Statistisk Tabelværk. Nv Række 23-25. B. og 17. Bs. Indledning 2. D. — 3. Række. 1-2. B. Kbh. 1862-63. 4.
170. * Samlinger til Fyens Hist. og Topographie, udg. af Fyens Stifts liter. Selskab. 3. Bds. 1. H. Dds. 1864.
- * Dverfkou, Th., Den danske Skueplads i dens Historie. 5. D. Kbh. 1864.
- * Uddrag af Odense Communalbestyrelses Forhandlinger i A. 1863.
- Brasch, C. H., Bemmetoftes Historie som Herregaard, Slot og Kloster. 3. D. Kbh. 1863. (Med to løse Tavler i Omflag.)
172. Lorenzen, C. C., Dannevirke og Omegn. Fadersl. 1863.

- Trap, J. P., Statistisk-topogr. Beskr. af Hertugd. Slesvig. 4—6. H. Afbildn. 2—5. H. Kbh. 1863.
176. * Daae, L., Af Geheimeraad Joh. v. Bülow's Papirer. Christn. 1864.
178. Fryxell, A., Berättelser ur svenska historien. 32. D. Stockh. 1863.
- † Handlingar till Sverges Reformations- och Kyrkohistoria under Konung Gustaf I. 1-2. B. 1841-45.
179. † Falkman, L. B., Upplysningar om kronans, kyrkornas och presterskapets inkomster af andeligt gods uti Skåne, Halland och Blekinge från äldre tider till år 1660. 1-2. D. Lund 1848.
- † Rathsmän, C. N., Underdänigt betänkande jemte tabeller ang. jämförelse emellem svenska folkets skatter samt stats- och riksgälds-verkens ugifter 1809-10 och 1850. Stockh. 1855. 1 H. i 4, 1 i Fol.
- Sturzen-Becker, Over Sundet. Smaa Bidrag til nærmere Bekjendtskab med Sverrigs Historie, Naturforhold og Cultur. I-II. Kbh. 1863.
185. † Chemnitz, B. Ph., Geschichte des Suedischen Feldzugs in Deutschland. 3. Ths. 1 Buch; 4 Ths. 1—6. Buch, Stockh. 1855—59. Fol.
200. * Thiers, Napoleons Dphold paa St. Helena. Overs. af H. Schou. Kbh. 1863.
217. * Bavel's's, G., Biografi og Dagbøger, udg. i Uddrag af G. P. Riis. Bergen 1864.
225. † Hildebrand, B. E., Minnespenningar öfver enskilda Svenska män och qvinnor. Stockh. 1860.
- , Anglosachsiska mynt i Svenska kgl. myntkabinettet, funna i Sveriges jord. (Svenska kongl. Myntkabinettet. I). Stockh. 1846. 4.

- † Tornberg, C. J., Numi Cufici regii numophylacii Holmensis, in terra Sueciae reperti. (Kongl. Svenska myntkabinetet. II). Ups. 1848. 4.
227. † Tidsskrift, Historisk. 3. R. Udg. af d. dsk. hist. Forening. Red. af N. L. Westergaard. 3. Bs. 1. H. Kbh. 1862.

XI. Mathematif.

229. Cantor, M., Mathematische Beiträge zum Kulturleben der Völker. Halle 1863.
230. Tidsskrift, Mathematisk, udg. af C. Tychsen. 6. Aarg. 1864. Kbh.
Zeitschrift f. Math. u. Physik, hrsg. v. O. Schlömilch, E. Kahl u. M. Cantor. 9. Jahrg. 1864. Lpz.
231. † Schow, K. H., Om Divisionsrest, Primtal, st. f. Maal og m. f. Mangefold. Prg. Slagelse 1863.
236. † Grünfeld, H. P. H., Elementarcursus der Geometrie. Prg. Slesvig 1863.
237. * Petersen, Jul., Den plane Trigonometri og de sphæriske Grundformler. Kbh. 1863.
242. Aus der Natur, 24—25. B. (Neue Folge 12—13. B.) Lpz. 1863.
Tidsskrift f. popul. Fremstillinger af Naturvidenskabene, udg. af C. Fogh og Chr. Lütken. 3 R. 1. B. Kbh. 1864.
Die Fortschritte der Physik in J. 1861, dargest. v. d. physik. Gesellschaft zu Brl. XVII. Jahrg. Brl. 1863.
243. Tidsskrift for Physik og Chemi. Udg. af A. Thomsen og J. Thomsen. 3. Aarg. 1864. Kbh.

250. † Dørum, P. G. O., Projektion af geographiske Karter. Prg. Molde 1862.
 † Gauss, C. F., u. Schumacher, H. C., Briefwechsel. Hrsg. v. C. A. F. Peters. 4. B. Altona 1862.
251. † Hammargrén, T., Om temperaturen i jordens inre. Prg. Carlstad 1862. 4.
252. Tidsskrift, Naturhistorisk, stiftet af H. Krøyer, udg. af I. C. Schjødte. 3 R. 1 Bs. 3. H. Kbh. 1863.
254. † Ruppel, Die Flora von Pflon. Prg. Pflon 1863.
 Schnitzlein, A., Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. 12-16. H. Bonn 1859-63. 4.
 Vaupell, Chr., De danske Skove. Kbh. 1863.
255. † Feddersen, A., Til Bløddyrfaunaen omkring Viborg. Prg. Viborg 1863.
 † Meinert, Fr., Anatomia forficularum. 1. Kbh. 1863.
256. † Schmidt, F. Th., Det follikulære Kjerielvæv i Mundhulens og Svælgets Slimhinde. Kbh. 1862.
257. † Bang, O., Koldt Vand. To Forelæsninger. Kbh. 1863.
 † Gædeken, C. G., Blodøresvulsten. Kbh. 1862.
 † Lehmann, J. Chr., Nogle Bidrag til Oplysning om Perinephritis. Kbh. 1862.
 † Poulsen, J. P., Iagttagelser ang. Hjerneapoplexiens patologiske Anatomi og Genese. Kbh. 1863.

XIV. Landfort, Røbbere m. m.

265. Danske Mindesmærker, udg. af en Forening. 3. og 5. H. Kbh. 1863-64. Fol
-

De offentlige Examinier

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1864

foretages i følgende Orden:

A. Afgangsexamen.

Torsdag	den	23	Juni	Nl. 8.	VI Cl. Fransk.
Fredag	"	24	—	8.	V Realcl. A. Geographie.
—	"	"	—	10.	V Realcl. A. Fransk.
—	"	"	—	3.	V Realcl. A. Tydsk.
—	"	"	—	5.	V Realcl. A. Engelsk.
Tirsdag	"	28	—	4.	V Realcl. A. Mathematik.
Torsdag	"	30	—	10.	V Realcl. A. Historie.
Fredag	"	1	Juli	Nl. 8.	VII Cl. A. Græsk.
—	"	"	—	"	VI Cl. Naturhistorie.
—	"	"	—	3.	VII Cl. A. Religion.
Løvedag	"	2	—	8.	VII Cl. A. Historie.
—	"	"	—	11.	VII Cl. A. Hebraisk.
—	"	"	—	3.	VI Cl. Tydsk.
Mandag	"	4	—	8.	VII Cl. A. Latin.
—	"	"	—	3.	VI Cl. Geographie.
Tirsdag	"	5	—	8.	V Realcl. A. Naturhistorie.
Løvedag	"	9	—	3.	V Realcl. A. Naturlære.
Onsdag	"	13	—	8.	VII Cl. A. Arithmetik.
Torsdag	"	14	—	8.	VII Cl. A. Geometrie.
Løvedag	"	16	—	8.	VII Cl. A. Naturlære.

B. Skolens Hovedexamen.

Onsdag den 8de Juni.

- 8—11. VII Cl. B. Version.
 8—11. V Realcl. B. Dansk Stil I.
 3—6. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.
 3—6. V Realcl. B. Regning.

Torsdag den 9de Juni.

- 8—11. VII Cl. B. Dansk Stil.
 8—11. V Realcl. B. Geometrisk Opgave.
 3—6. VII Cl. B. Latinisk Stil.
 3—6. V Realcl. B. Tydsk Stil.

Fredag den 10de Juni.

- 8—11. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.
 8—11. V Realcl. B. Danst Stiiil II.
 3—6. V Realcl. B. Arithmetisk Opgave.

Løverdag den 11te Juni.

- 3—6. V Realcl. B. Engelsk Stiiil.

Torsdag den 16de Juni.

- 3—6. VI og V st. Cl. Latinisk Stiiil.

Løverdag den 18de Juni.

- 9—12. VI Cl. Danst Stiiil.

Torsdag den 23 Juni.

- 3—5. V stud. Cl. Fransk.

Torsdag den 7de Juli.

- 3—6. V Realcl. B. Historie og Geographie.
 3—6. IV st. Cl. Græsk.
 3—6. III st. Cl. Tydsk.
 4—6. II Cl. AB. Regning.

Fredag den 8de Juli.

- 8—11. V st., IV st., IV. R. og III R. Danst Stiiil.
 8—10. II Cl. AB. Danst Stiiil.
 10—12. I Cl. Danst Stiiil.
 3—6. V st. og IV st. Cl. Tydsk Stiiil.
 3—6. IV Realcl. Engelsk Stiiil.
 3—6. III Realcl. Mathematik.
 3—6. II Cl. B Tydsk.

Løverdag den 9de Juli.

- 8—11. IV st. Cl. Latinisk Stiiil.
 8—11. IV Realcl. Tydsk Stiiil.
 8—11. III st. Cl. Danst Stiiil.
 8—11. II Cl. A. Historie og Geographie.
 11—1. I Cl. Regning.
 3—5. V st. Cl. Religion.
 3—6. V Realcl. B Naturhistorie.
 3—6. III Realcl. Tydsk.

Mandag den 11te Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Latin.
 8—12. IV st. Cl. Geometrie.
 8—11. IV Realcl. Historie og Geographie.

- 8—11. II Cl. A Tydssk.
 3—6. III stud. Cl. Latin.
 3—6. II Cl. B. Historie og Geographie.
 3—6. I Cl. Naturhistorie.
 4—6. IV og III Realcl. Regning.

Tirsdag den 12te Juli.

- 8—11. VII Cl. B Religion.
 8—11. V Realcl. B. Fransk.
 8—12. IV st. Cl. Arithmetik.
 8—11. IV Realcl. Naturhistorie.
 3—5. V st. Cl. Tydssk.
 3—6. III st. Cl. Historie og Geographie.
 3—6. III Realcl. Engelsk.

Onsdag den 13de Juli.

- 8—10. V st. Cl. Historie og Geographie.
 8—11. IV st. Cl. Tydssk.
 8—12. IV og III Realcl. Religion.
 3—4. VII Cl. B. Hebraisk.
 3—6. II Cl. A. Dansk.
 3—6. I Cl. Historie.
 4—6. II Cl. B. Naturhistorie.

Torsdag den 14de Juli.

- 8—11. VI Cl. Latin.
 8—10. V st. Cl. Græsk.
 8—11. III st. Cl. Naturhistorie.
 3—6. IV st. Cl. Geographie.
 3—5. IV Realcl. Tydssk.
 3—6. II Cl. A. Naturhistorie.
 4—6. V Realcl. B. Naturlære.

Letterdag den 16de Juli.

- 8—11. VI Cl. Græsk.
 8—10. V st. Cl. Latin.
 8—12. IV st. Cl. Religion.
 8—11. I Cl. Tydssk.
 3—6. VII Cl. B. Historie.
 3—6. V Realcl. B. Mathematisk.
 3—5. IV Realcl. Fransk.

Mandag den 18de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Naturlære.
 8—11. VI Cl. Historie.
 8—10. V Realcl. B. Tydssk.

- 8—11. IV st. Cl. Latin.
 3—6. III Realcl. Naturhistorie.
 3—6. II Cl. B. Danst.
 3—6. I Cl. Religion.
 4—6. V st. Cl. Mathematif.

Tirsdag den 19de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Arithmetif.
 8—11. III Realcl. Fransk.
 8—12. II Cl. AB. Fransk.
 3—6. VI Cl. Religion.
 3—6. IV stud. Cl. Historie.
 4—6. III stud. Cl. Arithmetif.

Onsdag den 20de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Geometrie.
 8—10. V st. Cl. Naturhistorie.
 8—12. V og IV Realcl. Engelsk.
 8—12. II Cl. AB. Religion.
 3—6. IV Realcl. Mathematif.
 3—6. III Realcl. Historie og Geographie.
 3—6. I Cl. Danst.

Torsdag den 21de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Græsk.
 8—12. VI Cl. Mathematif.
 8—11. IV st. Cl. Naturhistorie.
 8—11. III st. Cl. Religion.
 8—11. I Cl. Geographie.

Onsdagen den 6te Juli Kl. 8 foretages Indlemmelsesprøven med dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Fredagen den 22de Juli Kl. 10. Translocation og Bekjendtgjørelse af Afgangsexamens Udfald.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære disse Examiner med deres Nær-
 værelse.

Henrichsen.

